

ULI ANJAM KRISTUS NA BABTEJ QAJI

¹⁻³ Nami anjam endi uliesonaqa Yesus Kristus na babtej. Qotei na anjam endi Yesus minjnaqa a babtej. E Jon. E Yesus aqa wau tamo. E Qotei aqa medabu osim anjam endi nenngrenyonum. Kumbra kalil e unem qaji di e ubtosim buk endia nenngrenyonum. Osim Qotei aqa anjam ti Yesus Kristus aqa anjam ti bole qa marsim palontonum. Tamo a Qotei aqa anjam endi sisiyqas di a tulan areboleboleiyqas. Tamo ungasari anjam endi quoqnsib dauryeqnub qaji nanngi dego tulan areboleboleinjrqas. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nenngrenyonum qaji di brantqajqa bati jomqo. Kumbra di urur brantqas deqa Yesus na aqa wau tamo nanngi osornjrej. A gam endena nanngi osornjrej. A na aqa lan angro qarinyonaqa ijoq bosiqqa anjam endi e merbej. Merbej deqa agi e nenngrenyonum.

Jon a anjam endi Kristen tamo ungasari qure 7 di unub qaji nanngoq qarinyej

⁴ E Jon. E anjam endi nenngrenyosim ninngi tamo ungasari qure 7 di unub qaji nanngoq qarinyonum. Ninngi Yesus aqa nam qa koroeqnub qaji. Ninngi Esia sawaq di unub. Qotei bini unu, nami soqnej, bunuqna bqas qaji a ninngi qa are boleiyimqa ninngi lawo na soqniy. Mondor 7 Qotei aqa awo jaram koba namoq di unub qaji nanngi dego ninngi qa are boleinjrimqa ninngi lawo na soqniy.

⁵ Yesus Kristus a Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnu. A tamo kalil nanği qa namoosiq subq na tigelej. A mandor kokba kalil mandamq endi unub qaji nanğo Tamo Koba. A dego niği qa are boleiyimqa niği lawo na soqniy.

Yesus a iga qalaqalaigeqnu. A moisiqa aqa len aiyej dena a na gago une kalil kobotetgej.

⁶ Iga aqa Abu Qotei aqa atra tamo sqajqa deqa ti iga a ombla mandor kokba sqajqa deqa ti marsiq iga giltgej. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti siğila koba ti sqas. Bole.

⁷ Niği uniy. Yesus a lanbi ambleq na boqnimqa tamo kalil nanği a unqab. Tamo kalil nami a qaja na qameb qaji nanği dego a unqab. Tamo unğasari kalil mandamq endi unub qaji nanği a qa are ugeinjrimqa tulan akamugetqab. Od, kumbra di brantqas. Bole.

⁸ Tamo Koba Qotei siğila koba ti unu qaji a marej, “E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.” Di bole. Qotei a segi qujai nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.

Jon a Kristus unej

⁹ E nunğo was Jon. Iga kalil koba na Yesus aqa tamo unğasari unum. E niği ti gulbe qoboiy-oqnsim jaqatin eleñeqnum. Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. Deqa iga siğila na tigelooqnsimqa gulbe qoboiyejunum. E Qotei aqa anjam ti Yesus aqa anjam ti palontooqnsim laqnem deqa jeu tamo nanği na e taqal waibosib nui ñam Patmos endia e ateb unum.

¹⁰ E Patmos nui endi sonamqa Tamo Koba aqa bati brantej. Bati brantonaqa Qotei aqa Mondor Bole na e singilatbonaqa ijo qoreq di tamo bei lelenonaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenkobaej. Gul anjameqnu dego kere.

¹¹ Lelenosiq merbej, “Kumbra kalil ni unqam qaji deqa anjam nenngrenye. Nenngrenyosim qarinyimqa tamo ungasari qure 7 dia Yesus aqa ñam qa koroeqnu qaji nanqoq gilem. Tamo ungasari nanqi di agi Efesus qureq di, Smerna qureq di, Pergamum qureq di, Taiataira qureq di, Sardis qureq di, Filadelfia qureq di, Laodisia qureq di Yesus aqa ñam qa koroeqnu.”

¹² Onaqa e tamo anjam merbej qaji di unqajqa bulosim ñam atsimqa lam 7 gol na gereiyo qaji di sonab unjrem.

¹³ Lam nanqo ambleq di tamo bei sonaq e unem. Tamo di a Tamo Anqro bul. A gara olekoba jugnaq aisiq singa kabutej. Aqa are targaq di alalag gol na gereiyo qaji dena kainyej.

¹⁴ Aqa gate ti gate banqa ti lanbi bul tulan qat soqnej. Aqa ñamdamu ñam pulon bul pulonoqnej.

¹⁵ Aqa singa minjaloqnej. Bras ñamyuwo na koiteqna minjaleqnu dego kere. E aqa kakro quem di ya kobaquja meli dosiq anjam ateqnu dego kere.

¹⁶ Aqa ban wo na bongar 7 ojelenesoqnej. Aqa medabuq na serie olekoba tulan qala uge qala aiyel brantej. Aqa ulatamu sen bul tulan suwanjoqnej.

¹⁷ E tamo di unsimqa tulan ulaugetosim ñam ambruibonaqa e aqa singa jojomq di ulonosim moiyoqbul. Onaqa a na aqa ban wo ijo gateq di

atsiqa merbej, “Ni ulaaim. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.

¹⁸ E nambile gaigai sqajqa utru. Nami e moyem. Bini ni e nube. E olo nambile unum. E bati gaigai nambile sqai. E segi na moiyo ti moiyo qure ti taqatejunum.

¹⁹ Deqa kumbra ni unonum qaji deqa nenngrenye. Kumbra bini unu qaji ti kumbra bunuqna brantelenqas qaji deqa ti nenngrenye.

²⁰ Bongar 7 ijo ban woq di unub qaji nanngi ti lam 7 gol na gereiyo qaji nanngi ti di ni unjronum. Di anjam ulito qaji. Aqa utru mermqai. Bongar 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nanngo lan angro 7 nanngi sigitnjrejunub. Lam 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nanngi sigitnjrejunub.”

2

Jon a Efesus qure nanngoq anjam qarinyej

¹ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Efesus qureq di tamo ungasari ijo nam qa koroeqnub qaji nanngo lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘E ijo ban wo na bongar 7 ojejunum. E lam 7 gol na gereiyo qaji nanngo ambleq di walweleqnum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

² Ino kumbra ti ino wau ti di e qalieonum. E qalie, ni singila na tigeloqnsimqa tamo uge nanngi qa tulan asgimeqnu. Tamo nanngi di endegsib mermeqnub, “Iga Qotei aqa anjam marqajqa qarinyej qaji tamo.” Di gisan. Qotei na nanngi qarinyejrosai. Ni nanngo anjam di tenemtosis endegsi poimqo, nanngi gisan tamo.

³ Ni ijo ñam ojejunum deqa tamo qudei na ni ugeugeimeqñub. E qalieonum, ni siñgila na tigeloqñsimqa gulbe di qoboiyeqñum. Ni asgimo-saieqñu.

⁴ “ ‘Ariya ino kumbra uge qujai e ubtosiy mer-mqai. Nami ni e qa ino areqalo siñgilatqa utru atsim bati deqa ni na e tulañ qalaqalaiboqñem. Bini ni deqsim e qalaqalaibosaieqñum.

⁵ Nami ni kumbra bole dauryoqñem. Bini ni kumbra di uratosim ni uloñonum. Deqa ni que. Kumbra ni nami yoqñem qaji deqa olo are qal-simqa are bulyosim kumbra di daurye. Ni dau-ryqasai di e inoq bosiy ino lam olo taqal atetmqai.

⁶ Ariya ino kumbra bole bei agi ubtosiy mer-mqai. Nikolas aqa wau tamo nañgi kumbra uge uge yeqñub. Nañgo kumbra di ni tulañ urate-qñum. Keretosim urateqñum. E dego urateqñum.

⁷ “ ‘Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo uñgasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqñub qaji nañgi minjreqñu. Tamo a Satan ombla qotsim siñgilaqas di e na lañ qure qa ñam gei osiy anaiyit a uysim dena ñambile gaigai sqas. Ñam di Qotei aqa lañ qureq di unu.’ O Jon, ni anjam degsi nenñrenyosim Efesus nañgo lañ anñro aqaq qarinye.”

Jon a Smerna qure nañgoq anjam qarinyej

⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Smerna qureq di tamo uñgasari ijo ñam qa koroeqñub qaji nañgo lañ anñro qa anjam endegsi nenñrenye, ‘E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di

sqai. Nami e moyem. Bini e olo ɲambile unum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

⁹ Ni gulbe ti jaqatin ti ejunum di e qalie. Ni inɲi tulaɲ saiɲoɲi unum di dego e qalie. Ariya ni laɲ qure qa inɲi inɲi koba elenɲejunum. E qalie, tamo qudei na ni misilinmoqnsib anjam uge uge mermeq̄nub. Nanɲi segi qa mareq̄nub, “Iga Juda tamo.” Di gisaɲ. Nanɲi Satan aqa anɲro.

¹⁰ Bunuq̄na ni jaqatin koba oq̄nqam. Ni deqa ulaaim. Ni que. Satan na niɲi qudei ojelenosim tonto talq di breinɲwas. Niɲi ijo ñam geregere ojɲab kiyo sai kiyo di Satan a qalieq̄ajqa deqa niɲi tonto talq di breinɲwas. Niɲi bati 10 gulbe ti jaqatin ti sqab. Bati deqa niɲi e qa nuɲgo areq̄alo siɲgilatosib soq̄niy. Soq̄nib jeu tamo nanɲi na niɲi luɲgib moreɲq̄ab. Amqa e niɲi awai boledamu enɲwai. Awai agiende. Niɲi ɲambile gaigai sqab.

¹¹ “‘Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo unɲasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeq̄nub qaji nanɲi minɲreq̄nu. Tamo a Satan ombla qotsim siɲgilaq̄as di a moiyo bunu qaji turq̄asai. Moiyo dena a ugetqa keresai. Sai bole sai.’ O Jon, ni anjam degsi nenɲrenɲosim Smerna nanɲo laɲ anɲro aqaq qarinye.”

Jon a Pergamum qure nanɲoq anjam qarinyej

¹² Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Pergamum qureq̄ di tamo unɲasari ijo ñam qa koroeq̄nub qaji nanɲo laɲ anɲro qa anjam endegsi nenɲrenɲe, ‘E serie olekoba tulaɲ qala uge qala aiyel ojejunum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹³ E qalie, qure ni unum qaji di Satan na taqatejunu. Aqa awo jaram koba qure dia unu. Ariya e qalie, ni ijo ñam singila na ojesosimqa e qa ino areqalo singilateqnum. Ino areqalo di ni na ulito-saieqnum. Nami ijo anjam palonto tamo Antipas a nungo ambleq di wauoqnej. Antipas a ijo anjam gegerere dauryoqnej deqa jeu tamo nanqi na a qalnab moiyej. Moinaqa ni di unsimqa ni deqa ulaosai. Osim e qoreibosai. Qure dia Satan a unu.

¹⁴ “Ariya ino kumbra uge qudei e ubtosiy mermqai. Tamo qudei Pergamum qureq di unub qaji nanqi Balam aqa kumbra uge singila na ojesonab ni na nanqi saidnjrosaieqnum. Balam aqa kumbra uge agiende. Nami a na Balak gam osoryonaqa gilsiqqa Israel nanqi gisa gisañjroqnsiqqa kumbra ugeq breinjroqnej. Breinjroqnsiqqa areqalo tigeltetnjreqnaqa nanqi gisañ qotei atrainjro qaji inji uyoqnsib sambala kumbra yoqnsib laqneb.

¹⁵ Tamo qudei dego Pergamum qureq di unub qaji nanqi Nikolas aqa wau tamo nanngo anjam dauryeqnub.

¹⁶ Deqa ni are bulye. Ni are bulyqasai di e urur inoq bosiy serie olekoba ijo medabuq di unu qaji dena tamo nanqi di qoto itnjrqai.

¹⁷ “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam gegerere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lan qure qa inji uliejunu qaji di anaiyit uyqas. Meniñ qat dego yqai. Osiy meniñ quraq di ñam bunuj nenjrenyqai. Ñam di tamo bei a qalieqasai. Tamo meniñ oqas

qaji a segi ñam di qalieqas.’ O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Pergamum nanngo lan angro aqaq qarinje.”

Jon a Taiataira qure nanngoq anjam qarinje

¹⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Ta-iataira qureq di tamo ungasari ijo ñam qa ko-roeqnub qaji nanngo lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘E Qotei aqa Niri. Ijo ñamdamu ñam pulon bul puloneqnu. Ijo singa minjaleqnu. Bras geregere ñomyeqnab minjaleqnu dego kere. E na anjam endi inoq qarinjonum.

¹⁹ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni qalaqalaiyo kumbra dau-ryoqnsim e qa ino areqalo singilatoqnsim wau bole bole yeqnum. Osim gulbe kalil inoq di branteqnu qaji di geregere qoboioqnsim singila na tigele-junum. Kumbra ni nami yoqnem qaji di bolequja. Ariya kumbra ni bini yeqnum qaji di olo tulan boledamu. Di e qalie.

²⁰ “Ariya ino kumbra uge qujai agi ubtosiy mer-mqai. Unja Jesebel a ni ombla sosiq waueqnaqa ni na a wiyosaieqnum. A segi qa mareqnu, “E Qotei aqa medabu o qaji unja.” Di sai. A na ijo wau tamo nanngi gisa gisañnjroqnsiqa gam osorn-jreqnaqa nanngi sambala kumbra yoqnsibqa gisañ qotei atrainjro qaji ingi uyeqnub.

²¹ A are bulyqajqa e bati yem di a are bulyosim aqa sambala kumbra uratqajqa saidej.

²² Deqa ni que. E na unja di jaqatin koba yitqa a makobaiyqas. Tamo nanngi a ombla sambalaoqn-sib laqnu qaji nanngi dego jaqatin ti gulbe koba ti

enjrqai. Nanği aqa kumbra uge uge uratosib are bulyqasai di e nanği degnjrqai.

²³ Aqa anğro nanği dego ñumit morenqab. Amqa tamo unğasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanği qalieqab, e tamo kalil nanğo are miligi ti areqalo ti geregere unoqnsim peleiyeqnum. Deqa nanği quiy. E nunğo kumbra segi segi keretosiy awai enğwai.

²⁴ “Ariya nanği qudei Taiataira qureq di unub qaji nunğo kumbra bole agi ubtosiy mernğwai. Nanği Jesebel aqa anjam dauryosaieqnub. Tamo nanği mareqnub, “Di Satan aqa uli anjam.” Anjam di nanği qaliesai. Deqa e nanği gulbe bei enğwasai.

²⁵ Kumbra bole kalil nanği ojejunub qaji di sinğila na ojesoqnib e bqai.

²⁶ “Tamo a Satan ombla qotsim sinğilaosim ijo kumbra dauryosim gilsim gilsim diño bati itqas di e sinğila yitqa a na tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği taqatnjroqnqas.

²⁷ A na nanği tulañ sinğila na taqatnjroqnqas. Tamo nanği web paraparainjreqnub dego kere. E na tamo di sinğila yitqa a wau di yqas. Ijo Abu na e sinğila ebej dego kere a sinğila yqai.

²⁸ Nebeqa burbas bunuj oqeqnu qaji di dego a yqai.

²⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo unğasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanği minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenğrenjosim Taiataira nanğo lañ anğro aqaq qarinye.”

3

Jon a Sardis qure nanogo anjam qarinyej

¹ Yesus na e degsi merbsiqá olo merbej, “Sardis qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqñub qaji nanogo lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘E Qotei aqa Mondor 7 ejunum. E bongar 7 dego ojejunum. E na anjam endi inoq qarinyonum. Kumbra ni yeqñum qaji di e qalieonum. Ino kumbra di bolesai. Nanqi ni qa mareqñub, “Ni ñambile unum.” Di sai. Ni moiye.

² Deqa ni ñam sirosim olo tigel. Ino kumbra bole qudei moiyoñaiunu qaji di ni na olo singilat. E ino kumbra kalil unonum di ijo Qotei aqa ñamgalaq di keresai.

³ Anjam bole ni nami qusim dauryem qaji deqa olo are qale. Are qalsim anjam di geregere dauryosim are bulye. Ni ñam sirosim tigelqasai di e bajin tamo bul inoq boqujatqai. Bati gembu e inoq bqai di ni qalieqa keresai.

⁴ “Ariya tamo ungasari qudei Sardis qureq di unub qaji nanogo kumbra bolequja. Nanogo gara jigatosai deqa nanqi gara qat jigsib e ombla walweloqñqab.

⁵ “Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na gara qat jigatqai. Aqa ñam ñambile qa buk miligiq di unu qaji di e na olo nuntqasai. Aqa ñam di e na ijo Abu ti aqa lan angro nanqi ti nanogo ulatamuq di ubtqai.

⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqñub qaji nanqi minjreñnu.’ O Jon, ni anjam

degsi nenġrenyosim Sardis nanġo lanġ anġro aqaq qarinye.”

Jon a Filadelfia qure nanġoq anjam qarinyej

⁷ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Filadelfia qureq di tamo unġasari ijo ñam qa koroeqñub qaji nanġo lanġ anġro qa anjam endegsi nenġrenye, ‘E Qotei aqa tamo bole une saiġoġi unum. E kumbra bole qa utru. Devit a nami mandor koba soqnej deġo kere e kamba Mandor Koba unum. Deqa e siranġ waqtqai di tamo bei na getentqa keresai. E getentqai di tamo bei na olo waqtqa keresai. E na anjam endi inoq qarinyonum.

⁸ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. Deqa ni unime. Ino ulatamuq di e siranġ bei waqtetmonum. Di tamo bei na getentqa keresai. E qalie, sinġila kiñala inoq di unu. Ni ijo anjam geregere ojoqnsim dauryeqnum. Ni ijo ñam uratosai eqnum.

⁹ Deqa ni que. E na maritqa Satan aqa wau tamo nanġi bosib ino sinġaq di sinġa pulutosib endegsib qalieqab, e ni qalaqalaim eqnum. Nanġi segi qa mareqñub, “Iga Juda tamo.” Di gisanġ. Nanġi Juda tamo sai.

¹⁰ Ni ijo anjam dauryoqnsim gulbe qoboiyejunum deqa e ni taqatmesoqnitqa Satan na tamo unġasari kalil nanġi uneq breinjrq̄a batiamqa a ni uneq breimq̄asai.

¹¹ E inoq boqujatqai. Deqa anjam ni ojejunum qaji di sinġila na ojesoqne. Amqa tamo bei na ino awai bole yaimq̄asai.

¹² “Tamo a Satan ombla qotsim sinġilaqas di e na a osiy ijo Qotei aqa tal ai bul namoq di tigeltit sqas.

Deqa a olo bunu Qotei aqa talq dena oqedqasai. Aqa jejamuq di e na ijo Qotei aqa ñam ti ijo Qotei aqa qure koba agi Jerusalem bunuj aqa ñam ti ijo segi ñam bunuj ti nenjrenyqai. Jerusalem bunuj agi lañ goge di unu. Qure di ijo Qotei aqaq dena mandamq aiqas.

¹³ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanği minjreǵnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenjrenyosim Filadelfia nanço lañ angro aqaq qarinye.”

Jon a Laodisia qure nançoq anjam qarinyej

¹⁴ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Laodisia qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanço lañ angro qa anjam endegsi nenjrenye, ‘Ijo ñam Anjam Bole. E Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnum. Ingi ingi kalil Qotei na gereiyej qaji di aqa utru agi e segi. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹⁵ Kumbra kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni ulili sai. Ni kañkañ sai. Ni ulili sqam di kere. Ni kañkañ sqam di kere.

¹⁶ Ni tulañ kañkañ sai. Ni tulañ ulili sai. Ni kañkañ kiñala segi. Deqa e ni ingi qusa bul ijo miligiq na oqsım ijo medabuq na beqmqai.

¹⁷ Ni ino segi ñam soqtoqnsım mareqnum, “E silali koba ti unum. E ñoro koba ejunum. E ingi bei qa truquosaieqnum.” Di ni gisañonum. Ni ingi ingi tulañ saiqoji. Ni sougetejunum. Ni ñam qandimo unum. Ni yosi laqnum. Di ni segi poimosai.

¹⁸ Deqa e ni endegsi mermqai. Ni ijoq dena gol njamyuwo na yusiq milalej qaji di awaiyosim dena ni ñoro bole ti sqam. Ni gara qat dego awaiyosim jugwam dena ino jexamu kabutum tamo bei na ino yosi unqasai. Amqa ni jemaimqasai. Ni gorenj dego awaiyosim dena ino njamdamu piyim njam poimqas.

¹⁹ Tamo nanqi e qalaqalainjreqnum qaji di e na olo nirinjnroqnsim dalnjreqnum. Deqa ni ino kumbra tingitqa singilaosim are bulye.

²⁰ “Ni e nube. E siranmeq di tigelesosim kindokindoneqnum. Tamo bei a ijo kakro qusimqa siran waqtetbqas di e miligiq gilsiy aqo ombla inji uyqom. ²¹ Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na minjitqa aqo ombla ijo awo jaram kobaq di awoqom. Nami e segi qoto singilaosimqa aqo ijo Abu wo aqa awo jaram kobaq di awoem dego kere.

²² Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo unqasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnum qaji nanqi minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Laodisia nanqo lan angro aqaq qarinye.” Yesus na e degsi merbej.

4

Lan qureq di nanqi Qotei binjiyoqnsib loueqnub

¹ Onaqa e olo njam atsimqa lan goge dia siran bei waxesonaq unem. Unsim koqyeqnamqa tamo nami lelenonaq aqa kakro gul anjamobulonaq quem qaji a na endegsi merbej, “Ni goge endeq au. Bamqa kumbra kalil bunuqna brantelenqas qaji di e ni osormqai.”

² Onaqa bati qujai deqa Qotei aqa Mondor na e sinjilatbonaqa e tarosim lanj goge dia awo jaram kobaquja sonaq unem. Tamo bei a awo jaramq di awesoqnej.

³ Aqa jejamu tulanj minjalej. Menin jasper tulanj minjaleqnu dego kere. Aqa jejamu menin konilian bul tulanj lent. Tuembin na awo jaram di kalilyesoqnej. Tuembin aqa nengren di tulanj minjalej. Menin emeral tulanj minjaleqnu dego kere. Tuembin di nam banga gesgi bul.

⁴ Ariya e olo nam atsimqa awo jaram kokba 24 unjrem. Awo jaram kokba 24 dena awo jaram kobaquja ambletesoqneb. Tamo gate 24 nanji awo jaramq di awoelenesoqneb. Nanji gara qat olekokba jigelenosib mandor kokba nanjo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di atelenosib soqneb.

⁵ Awo jaram kobaqujaq dena minjal branteq-naq unem. Qatron ti kola anjam ti dego branteq-naq quem. Awo jaram namoq di nam pulonj 7 pumbloneleneb. Nam pulonj dena Qotei aqa Mondor 7 nanji sigitnjrejunub.

⁶ Awo jaram namoq di inji kobaquja bei sonaq unem. Inji di yuwal banga bul. A qunun bul dego. A tulanj jeqilo.

Ariya e olo nam atsimqa wagme nambile so qaji qolqe unjrem. Nanji na awo jaram kobaquja agutosib tigelesoqneb. Nanjo bile ti qore ti dia namdamu gargekoba soqneb.

⁷ Wagme nambile so qaji namba 1 a laion bul. Wagme nambile so qaji namba 2 a makau bul. Wagme nambile so qaji namba 3 aqa ulatamu tamo ulatamu bul. Wagme nambile so qaji namba 4 a

baira kobaquja tiosiq laqnu dego bul.

⁸ Wagme qolqe nambile so qaji nanği di segi segi bari 6 ti. Bileqsi qoreqsi bariqsi namdamu gargekoba soqneb. Qanam ti qolo ti nanği gaigai louoqnsib endegsib mareqñub, “Qotei a singila koba ti unu. Singila kalil aqaq di unu. A nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.” Nanği degsib louoqnsib maroqnsib olo wainoqnsib mareqñub, “Qotei a getento koba. Qotei a getento koba. Qotei a getento koba.” Wagme qolqe nanği gaigai degsib louoqnsib mareqñub. Nanği aqaratosai eqñub.

⁹ Tamo awo jaram kobaqujaq di awejunu qaji a nambile gaigai unu. Deqa wagme qolqe nambile so qaji nanği a qa tulan areboleboleinjreqnaqa aqa ñam soqtoqnsib binjiyeqñub.

¹⁰ Ye qnaqa tamo gate 24 nanği singa pulutoqnsibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a qa loueqñub. Tamo di agi nambile gaigai unu qaji. Tamo gate nanği nanço gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di awo jaram kobaquja namoq di breiyoqnsibqa endegsib loueqñub,

¹¹ “O gago Tamo Koba Qotei, ni segi qujai lan goge di unum.

Deqa tamo kalil nanği ni qa tulan areboleboleinjreqnaqa ino ñam soqtoqnsibqa ino singila binjiyeqñub.

Nanği ni kumbra degmeqñub. Di kiyaaq? Ni na qujai marnam inği inği kalil branteb unub.

Ni ino segi areqalo na inği inği kalil gereiyem.

Gam dena qujai inği inği kalil branteb unub.”

5

Jon a buk bei unej

¹ Onaqa e olo nam atsimqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ban woq di buk bei ojesonaq unem. Buk di aqa banga olekokba. Banga di lulumesonaq unem. Buk aqa miligiqsi qoreqsi nenngrej ti soqnej. Buk di tamo bei na plaltosim aqa miligi unaim deqa nanqi na aqa banga lulumyosib kandel aqa namur na qandrato 7 yeb.

² Onaqa e olo nam atsimqa lan angro singila koba bei brantonaq unem. Lan angro di a tulan lelenosiq marej, “Tamo yai a tamo bole unu deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere?”

³ Onaqa tamo bei na buk di plaltosim aqa miligi unqajqa tamo dego bei sosai. Lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di tamo dego bei sosai.

⁴ E degsi unsim deqa e tulan akamugetem.

⁵ Onaqa tamo gate bei na merbej, “O Jon, ni akamaim. Ni que. Laion a Juda aqa len na nambabej deqa a qoto singilaosiq aqa jeu tamo nanqi tulan bunjrej. A Mandor Koba Devit aqa len na nambabej deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere.”

Jon a Kaja Du unej

⁶ Onaqa e olo nam atsim Kaja Du tigelesonaq unem. A qalnab moiyej olo nambabile so bulonaq unem. A awo jaram ti wagme nambabile so qaji qolqe nanqi ti tamo gate nanqo awo jaram kokba ti ambleq di tigelesonaq unem. A qala 7 ti namdamu 7 ti soqnej. Namdamu 7 dena Qotei aqa Mondor 7 nanqi sigitnjrej unub. Mondor di Qotei na qarinjnrnaqa sawa sawa kalilq gilelenjeb qaji.

⁷ Onaqa Kaja Du a bosiq̄a tamo awo jaramq̄ di awesoq̄nej q̄aji aqa bañ woq̄ dena buk di yayiej.

⁸ Buk di yayionaqa wagme ñambile so q̄aji qolqe nan̄gi ti tamo gate 24 nan̄gi ti bosib Kaja Du aqa areq̄ di sin̄ga puluteb. Nan̄gi kalil segi segi gombin̄ ti tabir gol na gereiyo q̄aji ti ojelen̄esoq̄neb. Tabirq̄ dena q̄urem oqoq̄nsiq̄a Qotei aqa ulatamuq̄ di branteq̄nu. Qurem di q̄uleq̄ boledamu. Qurem di aqa utru agiende. Qotei aqa segi tamo uñgasari nan̄go pailyo q̄urem bul oqoq̄nsiq̄a aqa ulatamuq̄ di branteq̄nu.

⁹ Wagme qolqe nan̄gi ti tamo gate nan̄gi ti bosib Kaja Du aqa areq̄ di sin̄ga pulutosibqa lou bunuj na endegsib louoq̄neb,

“O Kaja Du, ni buk di osimq̄a kandel aqa namur buk q̄andratejunu q̄aji di waqtq̄a kere.

Ni lumnab moisim ino len̄ aiyej deqa ni na ino segi tamo uñgasari nan̄gi awainjrsimq̄a Qotei aqa bañq̄ di atelen̄em unub.

Od, ni na tamo uñgasari len̄ segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi, sawa segi segi nan̄gi awainjrsimq̄a Qotei aqa bañq̄ di atelen̄em.

¹⁰ Ni na nan̄gi gilt̄njrem deqa nan̄gi Qotei aqa atra tamo ti mandor kokba ti sosib mandamq̄ di tamo uñgasari nan̄gi taq̄at̄njroq̄nq̄ab.”

In̄gi in̄gi kalil nan̄gi Kaja Du aqa ñam soq̄toq̄neb

¹¹ Ariya e olo ñam atsimq̄a lan̄ an̄gro tulan̄ gargekoba tigelesonab un̄jrem. Nan̄gi di iga na sisiyq̄a keresai. Nan̄gi handet milion dego. Nan̄gi tigelosibqa awo jaram ti wagme ñambile so q̄aji

nanği ti tamo gate 24 nanği ti agutnjresosibqa tulaŋ murqumyeqñab e naŋgo kakro quem.

¹² Nanği endegsib leleŋoqñsib maroqñeb,
 “Kaja Du agi nami qalñab moiyej qaji a siŋgila ti ñoro ti powo ti ñam ti rianŋ ti arebolebole ti oqa kere.

Deqa tamo unğasari kalil nanği aqa ñam soqtoqñsibqa a qa tulaŋ areboleboleinjroqñimqa a biŋjiyoqñsib sqab.”

¹³ Onaqa iŋgi iŋgi kalil Qotei na gereinrej qaji nanği anjam mareqñab e naŋgo kakro quem. Iŋgi iŋgi kalil laŋ qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di, yuwal miligiq di unub qaji nanği anjam mareqñab e naŋgo kakro quem. Od, iŋgi iŋgi kalil sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgo kakro quem. Nanği endegsib maroqñeb,

“Tamo awo jaramq di awejunu qaji nanği Kaja Du wo bati gaigai arebolebole ti ñam ti rianŋ ti siŋgila ti oqñsib sqab.

Deqa iga bati gaigai nanği aiyel biŋjinjroqñom.”

¹⁴ Onaqa wagme qolqe ŋambile so qaji nanği maroqñeb, “Anjam di bole.” Degsib mareqñabqa tamo gate nanği siŋga pulutoqñsib louoqñeb.

6

Kaja Du a kandel aqa namur 7 waqtelenej

¹ Onaqa Kaja Du a buk di ojesonaq e unem. Buk di kandel aqa namur na qandrato 7 yeb. Kaja Du a kandel aqa namur namba 1 waqtonaqa wagme ŋambile so qaji matu a namoosiq marej, “Ni au.” Aqa kakro di kola anjam ato bulonaq e quem.

² Degsi marnaqa e nam atsimqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji a an ti. Nanqi na gate tatal wala ti yonabqa aqa gateq di atsiqa qoto singilaqa marsiqa gilsiq qoto singilaoqnej.

³ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 2 waqtonaqa wagme nambile so qaji namba 2 na marnaq e quem, “Ni au.”

⁴ Degsi marnaqa hos bei brantej. Hos di lent. Nanqi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji a singila yeb. Yonabqa a na tamo ungasari mandamq di soqneb qaji nanqo areqalo niñaqyetnjrnaqa nanqi lawo kumbra uratosib tamo nanqi ñumoqnsib moiyoetnjroqneb. Nanqi na a serie kobaquja yonabqa gilsiq wau di yoqnej.

⁵ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 3 waqtonaqa wagme nambile so qaji namba 3 na marnaq e quem, “Ni au.” Degsi marnaqa e nam atsimqa hos tulu brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa banq di skel ojesonaq e unem.

⁶ Unsimqa wagme qolqe nambile so qaji nanqo ambleq di tamo bei na anjam marnaq e aqa kakro quem. A na tamo hos quraq di awesoqnej qaji di minjej, “Ni na tamo ungasari nanqi mam koba enjre. Yimqa nanqi silali kobaquja na bem sum tabir qujai segi awaiyoqnqab. Silali kobaquja na bali dego tabir qalub segi awaiyoqnqab. Deqa ni na oliv namtan ti wain sil ti ugeugeiyaim.”

⁷ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 4 waqtonaqa e wagme nambile so qaji namba 4 aqa kakro quem. A marej, “Ni au.”

⁸ Degsi marnaqa e nam atsimqa hos merient brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa nam Moiyo. Moiyo Qure na a dau-ryosiq laqnej. Onaqa nanqi aiyel singila osib tamo ungasari mandam taqal qujaiq di so qaji nanqi serie na ti mam na ti ma uge na ti wagme juwan na ti numnab moreneb. Mandam taqal qalubq di so qaji nanqi uratnjrnab soqneb. Nanqi numosai.

⁹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 5 waqtonaqa Qotei aqa tamo ungasari nami numnab moreneb qaji nanqo qunun atra bijal sorgomq di sonab e unjrem. Tamo ungasari nanqi di Qotei aqa anjam singila na ojesosib mare mare laqneb deqa jeu tamo nanqi na nanqi numnab moreneb.

¹⁰ Nanqo qunun tulan lelenoqnsib Qotei endegsib minjoqneb, “O Tamo Koba, ni ingi ingi kalil nanqo Mandor Koba. Ni gaigai kumbra bole yeqnum. Ni getento koba. Ni kumbra bole segi yeqnum. Deqa ni iga merge. Iga bati gembub tarinonamqa jeu tamo mandamq di unub qaji nanqi na iga lugnab gago len aiyej deqa ni kamba peginjrsim awai uge enjrqam?”

¹¹ Onaqa Qotei a gara jugo qat olekokba elenosiqa nanqi segi segi jigetnjrsiqa minjrej, “Ningi mati kinala aqaratosib tarinoqnsib soqniy. Jeu tamo nanqi na ningi lugnab nunqo len aiyej dego kere nunqo wau qujai nanqi ti nunqo was nanqi ti degsib numqab. Tamo gembub jeu tamo nanqi na numqab di e segi maritqa nanqi kalil numekritib kreamqa bati deqa e kamba nanqi peginjrsiy awai uge enjrqai.”

¹² Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 6 waqtonaqa e nam atsimqa mimiñ tulan kobaquja

donaq unem. Unem di seŋ ambruosiq gara tulu bulej. Bai lentosiq leŋ bulej.

¹³ Onaqa bongar naŋgi laŋ goge na ululoŋosib mandamq aiyeleneb. Jagwa koba boqnsiq qura qunjimyeqnaqa gei qoqi ululoŋosib mandamq aiyeleneqnub dego kere.

¹⁴ Laŋ dego loumej. Qobuŋ rer qalsib lubteqnub dego kere. Mana ti nui ti kalil naŋgo so sawa uratosib jaraiyeb.

¹⁵ Jaraiyonabqa mandor kokba ti tamo ñam ti qaja tamo naŋgo gate ti ñoro tamo ti tamo siŋgila ti kaŋgal tamo ti tamo naŋgo segi wau ojo qaji naŋgi ti kalil gulbe di unsibqa ulaugetosib meniŋ kokba miligiq di ulieleneb. Osib mana miligiq di dego ulieb.

¹⁶ Uliesosib tulaŋ leleŋkobaoqnsib mana ti meniŋ kokba ti kalil endegsib minjroqneb, “Niŋgi bosib iga kabutgibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a na iga nugwasai. Kaja Du aqa minjiŋ dego gagoq bqasai.

¹⁷ Naŋgi aiyel tamo ungasari naŋgi qa minjiŋ oqetnrqa bati brantqo deqa tamo yai na naŋgo siŋgila gotraŋyqa kere? Tamo dego bei sosai.”

7

Israel tamo 144,000 naŋgi Qotei aqa toqor eb

¹ Onaqa laŋ aŋgro qolqe naŋgi laŋ utru qolqeq di tigelesonab e unjrem. Jagwa qolqe naŋgi na mandam ti yuwal ti ŋam banga ti puynjraib deqa laŋ aŋgro qolqe naŋgi dena jagwa qolqe di getent-njresoqneb.

² Laŋ aŋgro naŋgi di Qotei na mandam ti yuwal ti niñaqnjrqaŋyqa siŋgila enjrej. Onaqa laŋ aŋgro bei

sen oqo sawaq dena brantonaq e unem. A na Qotei nambile gaigai unu qaji aqa toqor ojesosiqa tulan lelenosiqa lan angro qolqe nanqi di minjrej,

³ “Ningi mandam ti yuwal ti nam banqa ti nami niñaqnjraib. Iga mati gago Qotei aqa wau tamo nanngo lanjaq di toqor atnam soqnimqa di ningi na inji inji kalil di niñaqnjriy.”

⁴ Onaqa tamo gembub toqor elenxeb di marnab e quem. Tamo 144,000 nanngo lanjaq di toqor atelenxeb. Tamo nanqi di Israel nanngo moma utru 12 nanngo lenj.

⁵ Juda aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Ruben aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Gat aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb.

⁶ Aser aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Naptali aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Manase aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb.

⁷ Simeon aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Livai aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Isakar aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb.

⁸ Sebulun aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Josep aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb. Benjamin aqa lenj na tamo 12,000 nanqi toqor elenxeb.

Tamo ungasari tulan gargekoba nanqi koroesosibqa Qotei binjiyoqneb

⁹ Onaqa bunuqna e olo nam atsimqa tamo ungasari tulan gargekoba koroesonab unjrem. Tamo ungasari nanqi di tamo bei na sisiyqa keresai. Nanqi lenj segi segi, sawa segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi. Nanqi awo jaram ti

Kaja Du ti nanngo areq di tigelosibqa gara jugo qat olekokba jigelenosib nanngo ban na tuwom banqa ojelenesoqneb.

¹⁰ Osib nanngi singila na endegsib maroqneb, “Iga padalqa laqnamqa gago Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji nanngi Kaja Du wo na iga elenosib boletgeb.”

¹¹ Onaqa lan angro kalil nanngi na awo jaram ti tamo gate nanngi ti wagme qolqe nambile so qaji nanngi ti agutnjrsib tigelesoqneb. Tigelesosibqa awo jaram namoq di singa pulutoqnsib Qotei qa endegsib louoqneb,

¹² “Bole. Gago Qotei a bati gaigai arebolebole ti rian ti powo ti ñam ti singila ti sqas. Deqa iga a binjyoqnsim sqom. Bole.”

Qotei na aqa tamo ungasari nanngo gulbe kalil kobotetnrqas

¹³ Onaqa tamo gate bei na nenembej, “Tamo ungasari gara qat olekokba jigejunub qaji di yai nanngi? Nanngi tal qabe?”

¹⁴ Onaqa e na kamba minjem, “O ijo tamo koba, ni segi qalie.” Onaqa merbej, “Tamo ungasari nanngi di jeu tamo nanngi na tulan ugeugeinjsib gulbe ti jaqatin ti enjreb. Nanngi Kaja Du aqa len aiyej qaji dena nanngo gara yanselenonab qatej.

¹⁵ Deqa nanngi Qotei aqa awo jaram namoq di tigeloqnsibqa bati gaigai qanam ti qolo ti Qotei aqa atra tal miligiq di sosibqa a waueteqnuub. Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji a segi nanngi koba na sosimqa taqatnjroqnas.

¹⁶ Deqa nanngi olo bunu mamnjrqasai. Nanngi bunu ya qarnjqasai. Sen na olo

nanği kanğaŋnrqasai. Inği bei na dego nanği kanğaŋnrqasai.

¹⁷ Kaja Du awo jaram jojomq di unu qaji a nanço Mandor Koba gaigai sqas. A nanği joçoqn-sim ƚambile gaigai sqajqa ya jumbumq giloqnqas. Qotei na nanço ƚam ya kalil nuntetnjrimqa nanği olo bunu akamqasai.”

8

Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtej

¹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtonaqa laŋ qureq di nanği kirikiriosib sonab sawa dabkonosiq sokiñalajej.

² Sokiñalayonaq e na laŋ anğro 7 Qotei aqa ulatamuq di tigelesoqneb qaji nanği unjrem. Unjrem di nanği gul 7 ojsib tigelesoqneb.

³ Onaqa laŋ anğro bei bosiq a tra bijal jojomq di tigelesoqnej. A tabir gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Di kiyaga? A ƚam sum osim tabir miligiq di bilentosim koitimqa qurem quleq ti oqwajqa deqa. Onaqa nanği ƚam sum koba a yonabqa osiqa Qotei aqa segi tamo unğasari kalil nanço pailyo ti ƚam sum de ti turtosiqa a tra bijal gol na gereiyo qaji dia Qotei atraiyej. A tra bijal di awo jaram namoq di unu.

⁴ Atraiyonaqa Qotei aqa segi tamo unğasari nanço pailyo ti qurem quleqt de ti laŋ anğro aqa baŋq dena oqsıqa Qotei aqa ulatamuq di brantej.

⁵ Onaqa laŋ anğro a tabir di osiqa a tra bijalq dena ƚamyuwo osiqa tabirq di jugonaq maqonaqa waiyonaq mandamq aiyej. Ainaqa kola anjam ti qatron ti minjal ti mimiŋ koba ti brantej.

Lan angro qolqe nanji gul anjameb

⁶ Onaqa lan angro 7 gul 7 ojesoqneb qaji nanji gul anjamqajqa tigelosib rarieb.

⁷ Lan angro namba 1 a namo aqa gul anjamej. Gul anjamonaqa ais awa bul namyuwo ti len ti turtosib mandamq aiyeb. Ainabqa namtan ti nin ti mandam taqal qujaiq di so qaji di kalil yuekriteb. Mandam taqal aiyel uratonab soqnej.

⁸ Onaqa lan angro namba 2 na aqa gul anjamonaqa ingi bei mana kobaquja bul yusiq pulonqnaqa osib waiyonab yuwalq aiyej. Ainaqa yuwal taqal qujai len bulyej. Yuwal taqal aiyel len bulyosai.

⁹ Degonaqa wagme kalil yuwal taqal qujaiq di nambile so qaji nanji moreneb. Qobun kalil dego yuwal taqal qujaiq di so qaji nanji padalekriteb.

¹⁰ Onaqa lan angro namba 3 na aqa gul anjamonaqa bongar kobaquja tor bul yusiq pulonqsiq lan qure uratosiq ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq aiyej. Mandam taqal aiyelq di sai.

¹¹ Bongar di aqa nam Isa Koba. Bongar di ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq ainaqa ya di isakobaeb. Deqa tamo gargekoba nanji ya di uysib isakobainjrnaqa moreneb.

¹² Onaqa lan angro namba 4 na aqa gul anjamonaqa sen taqal qujai ugeej. Bai taqal qujai dego ugeej. Bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nanji dego ugeeleneb. Lan taqal aiyelq di sai. Deqa qanam sen taqal qujai ambruej. Qolo bai taqal qujai ambruej. Bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nanji dego ambrueleneb.

¹³ Onaqa e olo nam atsimqa baira kobaquja lan sorgomq di tiosiq laqnaq unem. A tulan lelenqsiq

endegsi marnaq e quem, “O aiyoy! Lanj angro qalub nanji gul anjamosaiunub. Nanji gul anjamabqa tamo ungasari mandamq di unub qaji nanji gulbe tulan kokba osib padalougetqab.”

9

Lanj angro namba 5 na aqa gul anjamej

¹ Onaqa lanj angro namba 5 na aqa gul anjamon-aqa bongar bei lanj uratosiq mandamq aiyeqnaq e unem. Unem di nanji na bongar di singila yon-abqa a gilsiq sub guma koba waqtej.

² Waqtonaqa qurem koba subq dena oqej. Liki yusiq qurem koba oqeqnu dego kere. Subq dena qurem oqsqa sen ti lanj ti ambrutej.

³ Onaqa quremq dena sis tulanj gargekoba nanji brantosib mandamq aiyeleneb. Mandamq ain-abqa Qotei na nanji singila koba enjrej. Singila di belqalaqala nanjo singila ti kere.

⁴ Singila enjrsiq minjrej, “Ninji na ninj ti nam banga gesgi ti namtanj ti ugeugeinjraib. Nanji urat-njrib soqneb. Tamo ungasari nanjo lanjaq di Qotei aqa toqor osai qaji nanji segi ugeugeinjriy.

⁵ Ugeugeinjrsib jaqatinj koba enjroqnbqa bai 5 nanji jaqatinj oqnsib sqab. Ariya ninji na nanji moyotnjraib. Jaqatinj segi enjroqniy.” Onaqa sis nanji dena tamo ungasari Qotei aqa toqor osai qaji nanji jaqatinj tulanj uge enjroqneb. Belqalaqala na tamo ungasari nanji unjreqnub dego kere.

⁶ Bati deqa tamo ungasari nanji morenqa gam namab namab ugeinjrqa. Nanji morenqa are soqnim nanji morenqa keresai.

⁷ E sis nanği unjrem di hos qoto qa gilqajqa walatnjreqnub dego kere. Sis nanngo gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji atelenesoqneb. Nanngo ulatamu tamo ulatamu bul.

⁸ Nanngo gate banga olekoba. Uña nanngo gate banga bul. Nanngo qalagei laion nanngo qalagei bul.

⁹ Nanngo are targaq di gara jugo dumu bul singila koba atesoqneb. Nanngo bari aqa anjam ato hos gargekoba ronjom ti qoto qa gurgur ti gileq nab singa anjam ateqnub dego kere.

¹⁰ Sis nanngo weru belqalaqala nanngo weru bul, qaja ti. Nanngo singila weruqsi unu. Weru dena tamo ungasari nanği jaqatin enjrqa kere. Yim nanği bai 5 jaqatin oqnsib sqab.

¹¹ Sis nanngo mandor agi sub guma koba taqato qaji lan angro. Aqa ñam Hibu anjam na Abadon. Gago anjam na Tamo Padaltnjro Qaji.

¹² Gulbe kobaquja namba 1 agi koboqo. Ningi quiy. Gulbe kokba aiyel brantosai unub. Sokiñalayosib brantqab.

Lan angro namba 6 na aqa gul anjamej

¹³ Onaqa lan angro namba 6 na aqa gul anjamonaqa atra bijal gol na gereiyo qaji aqa qala qolqe nanngo ambleq dena tamo bei aqa kakro brantonaq e quem. Atra bijal di Qotei aqa ulatamuq di unu.

¹⁴ Onaqa tamo dena lan angro namba 6 gul ojesoqnej qaji di minnej, “Lan angro qolqe Yufretis ya koba qalaq di tontnjreb unub qaji nanği di palontnjre.”

¹⁵ Onaqa lan angro namba 6 a anjam di qusiqa gilsiq lan angro qolqe nanği di palontnjrej. Nanği na tamo ungasari kalil mandam taqal qujaiq di

so qaji nanği ñumib moreñqajqa deqa osiq nanği palontnjrej. Tamo unğasari mandam taqal aiyelq di so qaji nanği ñumqasai. Nanği bole sqab. Bati Qotei a nami giltej qaji di brantimqa lañ anğro qolqe nanği dena tamo unğasari nanği ñumqab. Nanği deqa tariñosib sonab bati di tintiñ branton-aqa lañ anğro namba 6 a gilsıqa nanği palontnjrej.

¹⁶ Onaqa qaja tamo tulañ gargəkoba hos quraq di awesoqneb qaji nanği branteb. Nanği 200 milion e degsi quem.

¹⁷ E ñeio bulosimqa tamo hos quraq di awesoqneb qaji nanği unjrem di nanğo are targaq di gara jugo dumu bul siñgila koba jigelenesoqneb. Gara jugo qudei di nanğo wala lent. Qudei qenjent. Qudei merient. Hos nanğo gate laion nanğo gate bul. Nanğo medabuq na ñamyuwo ti qurem ti meniñ yuo ti branteleneb.

¹⁸ Gulbe qalub dena tamo unğasari kalil mandam taqal qujaiq di so qaji nanği ñumeleneb. Mandam taqal aiyel urateb. Ñamyuwo ti qurem ti meniñ yuo ti hos nanğo medabuq na branteleneb qaji dena tamo unğasari nanği ñumeleneb.

¹⁹ Hos nanğo siñgila nanğo medabuqsi weruqsi unu. Nanğo weru amal bul, gate ti. Nanğo weru dena tamo unğasari nanği ugeugeinjreqnub.

²⁰ Ariya tamo unğasari gulbe qalub dena ñumosai qaji nanği are bulyosai. Nanği mondor uge uge ti gisañ qotei nanğosulum ti binjinroqneb. Nanğokumbra uge di nanği uratosaiqneb. Nanğosegi bañ na sulum di gereiyqneb. Gol na silva na bras na meniñ na ñamtañ na ti gereiyqneb. Sulum di qunuñ saiqoji. Deqa nanği ñam atqa keresai. Nanği anjam quqwa keresai. Nanği walwelqa

keresai.

²¹ Tamo ungasari nanği di leŋ ojoqneŋ. Nanği gumaninjoqneŋ. Nanği quñam qaloqneŋ. Nanği sambalaoqneŋ. Nanği bajinjoqneŋ. Nanžo kumbra uge uge kalil di nanği uratosaijoqneŋ. Osib are bulyosaijoqneŋ.

10

Jon a buk kiñala uyej

¹ Onaqa laŋ angro bei a laŋ goge na aiyeqnaq e unem. A laŋ angro siŋgila koba. A laŋbi na kabuosiq aqa gateq di tuembiŋ atesoqnej. Aqa ulatamu seŋ bul suwaŋjoqnej. Aqa siŋga tal ai yusiq ñaŋgao bul.

² Aqa baŋq di buk kiñala bei waqesonaq ojesoqnej. Aqa siŋga wo yuwalq di atej. Siŋga qonan mandamq di atej.

³ A tulaŋ lelenej. Laion anjameqnu dego kere. Lelenonaqa kola 7 nanği anjam ateb.

⁴ Kola 7 nanği anjam atnabqa e nanžo anjam qusim nenğrenyqa laqnamqa laŋ goge dia tamo bei anjam marnaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Kola 7 nanžo anjam di qusim tent. Nenğrenyaim.”

⁵ Onaqa laŋ angro yuwalqsi mandamqsi siŋga atsiq tigelesonaq e unem qaji a na aqa baŋ wo soqtonaqa laŋq oqej.

⁶ Osiqa Qotei laŋ ti mandam ti yuwal ti inği inği kalil ti gereiyelenej qaji aqa ñam na endegsi marej, “E bole marqai. Diŋo bati jojomqo. Deqa Qotei a tariŋsokobaiyqasai.

⁷ Laŋ angro namba 7 na aqa gul anjamamqa Qotei aqa uli anjam nami aqa medabu o tamo

nanği minjroqnej qaji di a na babtekritqas. Uli anjam di Qotei aqa anjam bole. Aqa medabu o tamo nanği di aqa wau tamo.”

⁸ Onaqa tamo lañ goge dia anjam merbonaq e aqa kakro quem qaji a na olo merbej, “Ni gilsim lañ anğro aqa sinğa yuwalqsi mandamqsi atsiq tigelejunu qaji aqa bañq di buk waqejunu di yayiosim am.”

⁹ Onaqa e lañ anğro di aqa areq gilsim minjem, “Ni buk kiñala ino bañ na ojejunum qaji di e ebe.” Onaqa merbej, “Ni osim uye. Uyinqa ino medabuq di bisim qaq bul tulañ qaqañinqas. Aisim ino bi aniğ di isakobainqas.”

¹⁰ A degsi merbonaqa e aqa bañq dena buk kiñala di yayiosim uyem. E uynamqa ijo medabuq di bisim qaq bul tulañ qaqañinbej. Aisiq ijo bi aniğ di isakobaibej.

¹¹ Onaqa nanği na olo merbebe, “Ni Qotei aqa medabu osimqa anjam palontoqnqam. Tamo unğasari leñ segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi nanğo kumbra qa ni anjam palontoqnqam. Mandor kokba gargekoba nanğo kumbra qa dego ni anjam palontoqnqam.”

11

Tamo aiyel nanği Qotei aqa anjam palontoqnebe

¹ Onaqa nanği na e walwelqajqa toqoñ ebsibqa merbebe, “Ni toqoñ endi waiyosim Qotei aqa atra tal aqa ole keret. Osim atra bijal aqa ole dego keret. Tamo unğasari atra tal miligiq di loueqnub qaji nanği dego sisiy.

² Ariya ni que. Koro sawa atra tal meq di unu qaji di keretaim. Di urat. Qotei na koro sawa di tamo Juda sai nanği enjrimqa nanği aqa qure koba niñaqyoqnibqa bai 42 gilqas.

³ Bati deqa e na ijo anjam palonto tamo aiyel qarınjritqa nanği are ugeo qaji gara jigsib ijo anjam palontoqnibqa bati 1,260 gilqas.”

⁴ Tamo aiyel di kanar qeli bul. Nanği aiyel lam bul dego. Nanği mandam taqato qaji Tamo Koba aqa ulatamuq di tigelejunub.

⁵ Tamo qudei na nanği aiyel ugeugeinjrqa maribqa nango aiyel medabuq na nıamyuwo brantosim nango jeu tamo nanği di koitnjrim yuekritosib morenqab. Tamo bei na nanği aiyel ugeugeinjrqa marimqa kumbra dena qujai a segi moiqas.

⁶ Qotei na nanği aiyel sıngıla enjrimqa nango anjam maro bati qa nanği lan getentibqa awa bqasai. A na nanği aiyel sıngıla enjrimqa nanği maribqa ya kalil len bulyqas. Nanği aiyel na tamo unğasari nanği gulbe uge uge enjroqnqa kere. Yim dena nanği tulan niñaqoqnqab. Nanği aiyel manwa di babtqajqa are soqnim babtoqnqab.

⁷ Nango aiyel anjam maro bati koboamqa wagme juwan sub guma kobaq di unu qaji a subq dena brantosim nanği aiyel qoto itnjrsim a qoto sıngılaosim nanği nımim morenqab.

⁸ Morenqabqa nango aiyel jejamu qure aqa gam koba ambleq di uratnjrib sqab. Qure di aqa nım iga sasirosim mareqnum, “Sodom ti Isip ti.” Qure dia nami nango Tamo Koba nıamburbasq di qamnab moiyej.

⁹ Nanĝo aiyel jejamu gam ambleq di soqñibqa tamo uñgasari jejamu segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, leñ segi segi kalil nanĝi belenosiñ nanĝo aiyel jejamu koqñjroqñibqa bati qalub bei oto gilqas. Nanĝo aiyel jejamu subq atqa saidoqñqab.

¹⁰ Nanĝi aiyel moreñonub deqa tamo uñgasari kalil mandamq di unub qaji nanĝi tulañ areboleboleinjroqñimqa inĝi uyoqñsib lou tuoqñsib nanĝo was nanĝi lueinjroqñqab. Nanĝi kumbra degyoqñqab. Di kiyaaqa? Qotei aqa medabu o tamo aiyel nanĝi dena tamo uñgasari kalil mandamq di so qaji nanĝi jaqatin koba enjroqñeb deqa.

¹¹ Bati qalub bei oto di koboonaqa Qotei na jagwa qarinyonaqa nanĝo aiyel miligiq aiyej. Ainaqa nanĝi aiyel olo mondor osib ñambile sosib tigeleb. Tigelonabqa tamo uñgasari nanĝi na nanĝi aiyel unjrsib tulañ ulaugeteb.

¹² Onaqa lañ goqe dia lañ anĝro bei a tulañ lelenosiqa nanĝi aiyel metnjrej, “Ninĝi goqe endeq boiy.” Metnjrnaqa nanĝi aiyel aqa kakro qusibqa lañbi miligiq na lañ qureq oqeqñabqa nanĝo jeñ tamo nanĝi na nanĝi koqñjresoqñeb.

¹³ Onaqa bati qujai deqa mimiñ tulañ kobaquja dosiq qure koba di reñginyonaqa qure taqal qujai padalej. Qure taqal 9 padalosai. Mimiñ dena tamo uñgasari 7,000 padaltnjrej. Onaqa tamo uñgasari mimiñ dena padaltnjrosai qaji nanĝi tulañ ulaugetosib Qotei lañ qureq di unu qaji aqa ñam soqteb.

¹⁴ Gulbe kobaquja namba 2 aĝi koboqo. Ninĝi quiy. Sokiñalayimqa olo gulbe kobaquja namba 3 brantqas.

Laŋ aŋgro namba 7 na aqa gul anjamej

¹⁵ Onaqa laŋ aŋgro namba 7 na aqa gul anjamon-aqa tamo uŋgasari kalil laŋ qureq di so qaji naŋgi tulaŋ leleŋosib endegsib marnab e quem, “Gago Tamo Koba aqa Kristus wo Mandor Kokba sqajqa bati brantqo. Deqa naŋgi aiyel bati gaigai Mandor Kokba sosib mandam taqatqab.”

¹⁶ Onaqa tamo gate 24 Qotei aqa ulatamuq di nango awo jaramqsi awesoqneq qaji naŋgi siŋga pulutosib ŋam quosib Qotei louetoqneq.

¹⁷ Osib endegsib pailyoqneq,
 “O Tamo Koba Qotei, siŋgila kalil inoq di unu.
 Ni bini unum. Ni nami soqnem.
 Ni na ino siŋgila osim ni Mandor Kobaonum.
 Deqa iga ni biŋimeqnum.

¹⁸ Sawa bei bei qaji naŋgi tulaŋ minjiŋ oqetnjre-qnu.

Ino minjiŋ oqwajqa bati dego brantqo.

Ni na tamo uŋgasari moreŋo qaji naŋgi peginjrqa-jqa bati brantqo.

Ni na ino wau tamo kalil naŋgi awai bole enjrqa-jqa bati dego brantqo.

Ino wau tamo naŋgi di agi ino medabu o qaji tamo ti, ino segi tamo uŋgasari bole naŋgi ti, tamo kalil ino ŋam qa ulaeqnub qaji naŋgi ti.

Ino wau tamo naŋgi di agi tamo ŋam kokba ti tamo ŋam saiqoji ti. Ni na naŋgi awai bole enjrqa-jqa bati brantqo.

Ariya tamo uŋgasari mandam ugeugeiyeqnub qaji naŋgi ni na kamba ugeugeinjrqa bati dego brantqo.”

¹⁹ Tamo gate 24 naŋgi degsib Qotei qa loueqn-abqa laŋ aŋgro naŋgi na Qotei aqa atra tal laŋ

qureq di unu qaji aqa siraŋ waqteb. Waqtosi-bqa Qotei aqa dal anjam so qaji ŋam moŋgum tal miligiq di sonaq uneb. Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti mimiŋ ti ais oŋgol kokba awa bul ti aiyeleneb.

12

Jon a uŋa bei amal uge wo unjrej

¹ Laŋ goge dia Qotei aqa maŋwa bei brantonaq e unem. E unem di uŋa bei tigelesoqnej. Uŋa di a seŋ na kabuosiqa baiq di tigelesoqnej. Aqa gateq di bongar 12 atsiq soqnej.

² Uŋa di a gumaŋ ti. A aŋgro oqajqa jejamu jaqatinyeqnaqa tulaŋ pailoqnej.

³ Onaqa laŋ goge dia maŋwa bei brantonaq e unem. E unem di amal lent kobaquja soqnej. Amal di aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqnej. Aqa gateq di dego gate tatal 7 soqneb. Gate tatal di mandor kokba naŋgi na ateqnub deqaji bul.

⁴ Aqa weru na bongar kalil laŋ taqal qujaiq di so qaji naŋgi butuynjrnaqa ululoŋosib mandamq aiyeleneb. Laŋ taqal aiyelq di sai.

Uŋa di aŋgrotimqa amal dena aŋgro a qalsim uyqajqa deqa osiq uŋa aqa areq di tigelesosiq koqyosiq tariŋoqnej.

⁵ Onaqa uŋa di aqaratonaga aqa aŋgro mel ŋambabej. Aŋgro di mondoŋ Qotei na siŋgila yimqa a bu toqoŋ ojsim tamo ungasari kalil sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgi siŋgila na taqatnjroqnas. Aŋgro mel ŋambabej qaji di Qotei na oqujatosiq laŋ qureq osi oqej. Oqsiqa aqa awo jaramq di awotej.

⁶ Onaqa uña di a ulanosiqa wadau sawaq gilej. Dia aqa segi so sawa Qotei na nami gereiyetej. A di soqnimqa Qotei na bati 1,260 a taqatesosim inği anaiyoqnqas.

⁷ Ariya lan goge dia qoto koba brantej. Lan angro gate Maikel aqa lan angro nanği ti tigelosib amal qoto iteb. Onaqa amal aqa lan angro nanği ti kamba tigelosib Maikel aqa lan angro nanği ti qoto itnjreb.

⁸ Onaqa amal aqa lan angro nanği ti qoto sinğilaqajqa keresaiinjrej deqa nanği lan qureq di sqa keresai.

⁹ Qotei aqa lan angro nanği na amal kobaquja aqa lan angro nanği ti breinjrnab mandamq aiyeleneb. Amal di nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, “Tamo Uñgasari Kalil Nanço Ñam Ugetetnjro Qaji.” A na tamo uñgasari kalil mandamq di unub qaji nanği gisa gisañnjreqnu.

¹⁰ Onaqa olo lan goge dia lan angro bei tulan lelenonaqa e aqa kakro quem. A anjam endegsi marej, “Tamo uñgasari nanği padalqa laq nabqa gago Qotei na nanği elenqo. A kumbra di yqo deqa aqa sinğila boleq dekritqo. A gago Mandor Koba unu. Amal na qolo ti qanam ti Qotei aqa ulatamuq di gago Kristen was nanço ñam ugetetnjreqnu. Amal di waiyonub mandamq aiqo. Deqa bini Qotei aqa Kristus a ñam koba ti sinğila koba ti unu.

¹¹ Gago was nanği nanço segi jejamu bole sqajqa deqa are qalosaioqneb. Kaja Du a moisiq aqa len aiyej deqa nanği qoto bunyoqnsib endegsib are qaloqneb, ‘Uñgum, jeu tamo nanği na iga lugwajqa marsib lugwab di kere. Iga deqa ulaqasai.’ Nanği

degsib are qaloqnsib Yesus aqa anjam mare mare laqneb.

¹² Deqa lan qure ti tamo ungasari lan qureq di unub qaji ningi ti areboleboleingeme. Mandam ti yuwal ti ningi geregere nam atiy. Gulbe kobaquja nungoq di brantqas. Satan a sokiñalayosim padalqas di qalieosiq deqa minjin ani oqetqoqa ningi ugeugeingwa aiqo.” Lan angro a anjam degsi marej.

¹³ Amal di waiyonab mandamq aiyej di unsiqa a na uña angro mel nambabtej qaji di qalim moiqajqa deqa dadauryoqnej.

¹⁴ Onaqa nanji na baira kobaquja aqa bari aiyel uña di yonabqa jigsiqua amal di uratosiqua pururuosiqua aqa segi so sawaq gilsiqua wadau sawaq di brantej. Dia Qotei na uña di geregere taqatosimqa wausau qalub bai 6 inji anaiyoqnqas.

¹⁵ Onaqa e olo nam atsimqa amal aqa medabuq na ya beqyonaqa ya meli do bulosiqua uña di dauryonaq unem. Ya dena uña di qalsim moiyyotqajqa deqa amal na ya di beqyej.

¹⁶ Onaqa mandam na uña aqaryaiyosiqua meanosiqua ya amal na beqyej qaji di kalil uyekritej.

¹⁷ Deqa amal a uña qa minjin ani oqetonaqa uña aqa angro qudei nanji qoto itnrqajqa gilej. Uña aqa angro nanji di agi tamo ungasari Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus aqa anjam mare mare laqnub qaji.

¹⁸ Ariya amal a gilsiqua alile di tigelesoqnej.

13

Wagme juwan aiyel nanji branteb

¹ Onaqa e olo ñam atsimqa wagme juwan unem. A yuwalq dena brantonaq unem. Aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqneb. Aqa qalaq di gate tatal 10 soqneb. Gate tatal di mandor kokba nanqi na ateqnub deqaji bul. Aqa gateq di ñam qudei nenqrenyonab soqneb. Ñam di Qotei misilinyo qaji ñam.

² Wagme juwan e unem qaji di pusi juwan bul kobaquja. Pusi di aqa ñam lepat. Aqa singa bea aqa singa bul. Aqa medabu laion aqa medabu bul. Amal na aqa segi singila wagme juwan di yosiqa minjej, “Ni e ombla mandor kokba sqom.” Osiqa a ñam kobaquja yej.

³ Wagme juwan di aqa gate bei nami qalnab moisiq yu ti so bulonaq e unem. Yu di olo mosoonaq e aqa pirigi unem. Onaqa tamo unqasari kalil wagme juwan di uneb qaji nanqi tulan prugugetosib a dauryoqneb.

⁴ Amal na aqa segi ñam wagme juwan di yej deqa tamo unqasari nanqi amal a qa louoqneb. Osib wagme juwan a qa dego louoqnsibqa maroqneb, “Tamo yai aqa singila wagme juwan aqa singila ti kere? Tamo yai na a qoto itqa kere? Tamo dego bei sosai.”

⁵ Onaqa Qotei na wagme juwan di odyonaqa tigelosiqa diqoqnsiqa Qotei misilinyoqnej. Qotei na a singila yonaqa bai 42 a kumbra di yoqnej.

⁶ Yoqnsiqa aqa segi medabu waqtoqnsiqa Qotei misilinyoqnej. Osiqa Qotei aqa ñam ti aqa tal ti tamo unqasari lan qureq di unub qaji nanqi ti misilinjroqnej.

⁷ Onaqa Qotei na wagme juwan di olo odyonaqa tigelosiqa Qotei aqa segi tamo unqasari nanqi

qoto itnjroqnsiqa nanği ñumoqnsiqa a segi qoto singilaoqnej. Onaqa Qotei na a olo singila yonaqa a na tamo unğasari kalil lenj segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanği taqatnjroqnej.

⁸ Deqa tamo unğasari kalil mandamq di unub qaji nanği na wagme juwanj di binjiyoqnsib aqa ñam tulanj soqtoqnqab. Tamo unğasari nanği di Qotei a nami mandam atosaisosiqa nanği ñambile gaigai sqajqa saidosiq ñambile qa buk miligiq di nanço ñam nenğrenjyqa uratej. Buk di agi Kaja Du nami qalnab moiyej qaji aqa buk.

⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a anjam endi geregere qusim poiye.

¹⁰ Qotei a tamo bei tonto talq di waiyqa marimqa tamo di osib tonto talq di waiyqab. Tamo bei na tamo bei sebru na qalqas di a kamba sebru na qalib moiqas. Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo unğasari nanği Yesus qa nanço areqalo singilatoqnebe. Osib gulbe qoboioqnsib soqnebe.

¹¹ Onaqa wagme juwanj bei mandam miligiq na brantonaq e unem. Wagme di aqa gateq di qala aiyel soqneb. Qala di kaja du nanço qala bul. E aqa anjam maro quem di amal aqa anjam maro bul.

¹² Wagme juwanj dena wagme juwanj e nami unem qaji aqa singila kalil yaiyej. Yaiyosiqa a na mandam ti tamo unğasari mandamq di so qaji nanği ti nanço areqalo tigeltetnjreqnaqa nanği wagme juwanj e nami unem qaji a qa loueqnub. Wagme juwanj e nami unem qaji di agi qalnab moisiqa aqa yu olo mosoonaq e aqa pirigi unem.

¹³ Wagme juwan bunu brantej qaji di a manwa tulan kokba babteqnaq e unem. A manwa bei endegi babteqnu. A na tamo ungasari nanjo ulatamuq di namyuwo meteqnaqa lan goge na namyuwo brantoqnsiqa mandamq aiyeqnu.

¹⁴ Qotei na odyej deqa a manwa di wagme juwan nami brantej qaji aqa ulatamuq di babteqnu. Os-
iqa kumbra dena a na tamo ungasari mandamq di so qaji nanji gisa gisanjnroqnsiqa endegi minjreqnu, “Ninji sulum bei gereiyiy. Gereiyqa osibqa wagme juwan aqa ulatamu bul gereiyosib aqa ñam soqtoqniy.” Wagme juwan di agi nami serie na qalnab moisiq olo tigelosiqa nambile soqnej.

¹⁵ Qotei na wagme juwan bunu brantej qaji di odyonaqa a na sulum di mondor yonaqa a nambile osiqa anjam mareqnu. A degyeqnu. Di kiyaaqa? Tamo ungasari nanji sulum di binjiyoqnsib a qa louoqnqajqa deqa. Tamo ungasari sulum di binjiyqa urateqnuq qaji nanji di a na ñumim morenqab.

¹⁶ Ariya wagme juwan bunu brantej qaji a na aqa wau tamo nanji endegi minjreqnu, “Ninji na tamo ungasari kalil nanjo ban woqsi lanjaqsi ijo toqor atetnjriy.” Degsi minjreqnaqa nanji giloqn-
sib toqor atetnjreqnub. Tamo ñam saiqoji nanji ti tamo ñam ti tamo ñoro ti tamo inji inji saiqoji nanji ti kanjal tamo ti tamo nanjo segi wau ojo qaji nanji ti kalil nanjo ban woqsi lanjaqsi toqor atelejeqnuq.

¹⁷ Tamo bei aqaq di toqor atqa minjib saidqas di a olo bunuqna inji awaiyqajqa getentqab. A inji bei qarinyosim silali oqajqa dego getentqab. Toqor di wagme juwan aqa segi ñam. Iga ñam di sisiyqom di aqa utru brantqas.

¹⁸ Tamo a areqalo bole ti sqas di a wagne juwan aqa ñam di geregere sisiyosim poiyem. Ñam di tamo nanngo ñam bul. Iga ñam di sisiyqom di 666 brantqas.

14

Kaja Du aqa tamo ungasari nanngi lou bunuj na louoqneb

¹ Onaqa e olo ñam atsimqa Kaja Du a Saion manaq di tigelesonaq unem. Tamo 144,000 nanngi dego a koba na tigelesonab unjrem. Unjrem di nanngo lanjaq di Kaja Du aqa ñam ti aqa Abu aqa ñam ti nenngrenyonab soqnej.

² Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nanngi anjam bei murqumyoqnsib mareqnaqqa e nanngo kakro quem. E nanngo kakro quem di ya koba meli dosiq anjam ato bul. Kakro di kola aisiq anjam atobulej. E kakro quem di tamo nanngi gombin anjamo bul.

³ Tamo ungasari nanngi di Qotei aqa awo jaram namoq di tigelesosibqa wagne qolqe ñambile so qaji nanngi ti tamo gate nanngi ti nanngo ñamdamuq di lou bunuj na louoqneb. Tamo 144,000 Qotei na nami mandamq dena awaiyelennej qaji nanngi segi lou di qalieqa kere. Tamo qudei nanngi lou di qalieqa keresai.

⁴ Tamo 144,000 nanngi di nami unja ti sambalao-saioqneb. Deqa nanngo jejamu yala jigatosai. Nanngi une saiqoji. Kaja Du a walwelosiq sawa sawaq gileqnaqa nanngi a dauryosib laqnub. Tamo kalil mandamq di unub qaji nanngo ambleq dena Qotei na tamo 144,000 nanngi di awaiyelennej. Deqa nanngi

inği meli bunuj bulosib Qotei aqa Kaja Du wo nanngo segi tamo unub.

⁵ Nanği nami gisaņ anjam bei marosaiogneb. Nanngo jejamuq di une bei saiqoji.

Lanğ anğro qalub nanği Qotei aqa anjam maroqneb

⁶ Onaqa lanğ anğro bei lanğ sorgomq di pururueqnaqa e unem. Lanğ anğro dena Qotei aqa anjam bole bati gaigai sqas qaji di osi giloqnsiqqa tamo uņgasari kalil mandamq di unub qaji nanği minjroqnsiq laqnej. A na tamo uņgasari lenğ segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanği turtnjroqnsiq anjam bole di minjroqnsiq laqnej.

⁷ A tulaņ lelenoqnsiqqa endegsi minjroqnej, “Qotei na tamo uņgasari nanği peginjraqajqa bati brantqo. Deqa niņği Qotei ulaiyoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Qotei a lanğ ti mandam ti yuwal ti ya jumbum ti kalil gereiyej. Deqa niņği a qa louoqniy.”

⁸ Onaqa lanğ anğro bei na lanğ anğro di dauryosiq bej. Bosiq endegsi marej, “Qure koba Babilon a tulaņ padalougetqo! Od, a tulaņ padalougetqo! Babilon a na tamo uņgasari kalil mandamq di so qaji nanngo are tigeltetnjreqnaqa nanği aqa sambala kumbra dauryoqneb. Osiqa a na wain siņgila koba bul nanği anainjreqnaq nanarioqneb.”

⁹ Onaqa lanğ anğro bei a lanğ anğro aiyel nanği di daurnjsiq bej. Bosiq tulaņ lelenosiqqa marej, “Tamo bei a wagne juwanğ aqa sulum wo qa louoqnsimqa aqa lanğaqsi banğsi toqor oqas di a wain siņgila koba uyobulqas.

¹⁰ Wain dena Qotei aqa minjinj siŋgila koba sig-itejunu. Qotei a wain di ya ti bulyosai. A na aqa minjinj gambanq di qamsim tamo di anaiyim uyqas. Uysimqa Qotei aqa lan angro nanŋi Kaja Du ombla nanŋo ulatamuq di nŋamyuwo na ti menin yuo na ti jaqatinj koba oqnsim sqas.

¹¹ Nŋamyuwo di aqa qurem bati gaigai oqoqnqas. Tamo nanŋi wagme juwan aqa nŋam ti aqa toqor ti osib aqa sulum wo bininjreqnub qaji nanŋi bati gaigai qanam ti qolo ti jaqatinj koba oqnsib sqab. Nanŋi aqaratqa keresai.”

¹² Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo unŋasari nanŋi gulbe qoboioqn-sib siŋgila na tigelesoqnebe. Nanŋi di Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus qa nanŋo areqalo siŋgilateqñub.

¹³ Onaqa lan goge dia tamo bei a lelenonaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Ni anjam endegsi nenŋrenye, ‘Bini qa ti bunuq qa ti tamo unŋasari Tamo Koba a qa nanŋo areqalo siŋgilatosib morenqab qaji nanŋi tulan arebole-boleinjrim sqab.’” Onaqa Qotei aqa Mondor a dego merbej, “Od, nanŋi mandam qa wau kalil uratosib lan qureq oqsib dia aqaratosib sqab. Kumbra bole kalil nanŋi mandamq di yoqneb qaji di aqa awai bole nanŋi lan qureq oqsib itqab.”

Mandam qa inŋi meli gentqa batiqo

¹⁴ Onaqa e olo nŋam atsimqa lanbi qat unem. Tamo bei a lanbiq di awesoqnej. Tamo di a Tamo Anŋro bul. Aqa gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji di atsiq soqnej. Aqa banq di sarep olekoba tulan qala uge ojesoqnej.

15 Onaqa lan angro bei a Qotei aqa atra talq dena brantosiqa tulan lelenosiqa tamo lanbiq di awesoqnej qaji di minjej, “Ingi meli gentqa batiqo. Mandam qa ingi kalil meliekritonub deqa ni ino sarep osimqa ingi meli ginjenye.”

16 Onaqa tamo lanbiq di awesoqnej qaji a na aqa sarep ganinyosiqa mandamq di ingi melielenej di kalil ginjenyej.

17 Onaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji dena brantej. A dego sarep tulan qala uge ojesoqnej.

18 A brantonaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra bijalq dena brantej. Lan angro di Qotei na singila yonaqa a namyuwo taqatesoqnej. A brantosiqa tulan lelenosiqa lan angro sarep qala uge ojesoqnej qaji di minjej, “Mandam qa wain sil aqa gei meliekritonub. Deqa ni ino sarep qala uge di osimqa wain sil aqa gei ginjenyosim sawa qujaiq di koroinjre.”

19 Degsi minjnaqa lan angro dena tigelosiqa aqa sarep osiqa ganinyej. Ganinyosiqa mandamq di wain sil aqa gei melielenej qaji di kalil ginjenyekritosiqa sawa qujaiq di koroinjrej. Osiqa wain gei parato qaji kulum kobaqujaq di breinjrej. Kulum dena Qotei aqa minjin sigitejunu.

20 Kulum di qure koba aqa polomq di ateb unu. Kulum miligiq di nangi na wain sil aqa gei parainjrnabqa kulumq dena leñ koba aisiqa mandamq di tulan maqosiqa oqsiq hos nanngo medabu tinq di dinej. Osiqa sawa tulan kobaquja kabutej. 300 kilomita dego.

15

Lan angro 7 nanği gulbe uge uge 7 ojesoqneb

¹ Onaqa manwa kobaquja bei lan goge di brantonaq e unem. Unsimqa tulan prugugetem. Lan angro 7 nanği gulbe uge uge 7 ojesoqneb. Gulbe uge uge di koboamqa Qotei aqa minjin toreï koboqas. Amqa gulbe uge deqaji olo bunu brantqasai.

² Onaqa e inği bei yuwal banğa bul unem. A tulan jeqilosiq qununı bulej. Yuwal baban gogeq di nıamyuwo puloıoqnej. Tamo unğasari nami qoto sıngılaosib wagme juwan ti aqa sulum ti aqa ñam aqa toqor ti gotranıjreb qaji nanği yuwal qalaq di tigelosib Qotei aqa gombın ojelenesoqneb.

³ Osib Qotei aqa wau tamo Moses aqa lou ti Kaja Du aqa lou na ti endegsib louoqneb,

“O Tamo Koba Qotei, sıngıla kalil inoq di unu.

Wau kalil ni yeqnum qaji di sıngıla koba.

Iga ino wau di unoqnsim deqa tulan prugeqnum.

Tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanğo Mandor Koba agi ni segi.

Kumbra kalil ni yeqnum qaji di tulan boledamu.

⁴ O Tamo Koba, ni segi qujai kumbra tulan bolequja yeqnum.

Ino jejamuq di une bei saıqoji.

Deqa tamo unğasari kalil nanği bati gaigai ni bıñimoqnsibqa ino ñam soqtoqnsib sqab.

Tamo unğasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanği ino areq boqnsib ni qa louoqnqab.

Ino kumbra bole kalil ni segi na boleq babtekritonum.”

⁵ Onaqa e olo nam atsimqa Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji aqa siran wapesonaq unem. Tal dia Qotei na aqa anjam bole babteqnu.

⁶ Onaqa lan angro 7 gulbe uge uge 7 di ojesoqneq qaji nanqi Qotei aqa atra talq dena brantosib oqedeb. Nanqi gara jugo qat tulan boledamu jigelenosib alalag gol na gereiyo qaji dena nanjo are targaq di kainyosib soqneq.

⁷ Onaqa wagme nambile so qaji bei a brantosiq tabir 7 gol na gereiyo qaji di elenosiqqa lan angro 7 nanqi di enjrej. Tabir 7 di Qotei bati gaigai sqas qaji aqa minjin na maqesoqneq.

⁸ Onaqa Qotei aqa rian ti aqa singila ti dena qurem koba oqsqa Qotei aqa atra tal getentej. Deqa tamo bei a Qotei aqa atra tal miligiq gilqa keresai. Lan angro 7 nanqi gulbe uge uge 7 di bilentib koboamqa bati deqa tamo nanqi olo Qotei aqa atra tal miligiq gilqa kere.

16

Lan angro 7 nanqi tabir 7 bilentonab mandamq aiyej

¹ Onaqa tamo bei Qotei aqa atra tal miligiq di soqnej qaji a anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenosiqqa lan angro 7 nanqi di endegsi minjrej, “Ninqi tabir 7 Qotei aqa minjin na maqelenejunu qaji di bimblenyib mandamq aiyej.”

² Onaqa lan angro matu a gilsiqqa aqa tabir namo bilentonaaqqa mandamq aiyej. Mandamq ainaqa tamo ungasari wagme juwan aqa toqor osib aqa

sulum biñiyooqneb qaji naŋgo jejamuq di yu siŋgila kokba tulaŋ uge bumbranjyelenjeb.

³ Onaqa laŋ aŋgro namba 2 a olo gilsiqqa aqa tabir yuwalq di bilentej. Bilentonaqa yuwal a tamo moiyo qaji naŋgo leŋ bulej. Onaqa iŋgi iŋgi kalil yuwal miligiq di ŋambile so qaji naŋgi moreŋekriteb.

⁴ Onaqa laŋ aŋgro namba 3 a kamba gilsiqqa aqa tabir bilentonaqa ya ti ya jumbum ti deq aiyej. Ainaqa ya kalil leŋ na ugeej.

⁵ Onaqa laŋ aŋgro bei a olo brantej. Laŋ aŋgro di ya kalil taqato qaji laŋ aŋgro. A na endegsi marnaq e quem, “O Qotei, ni bini unum. Ni nami soqnem. Ino kumbra kalil tulaŋ bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji. Ni segi getento koba. Utru deqa ni na jeu tamo naŋgi peginjrsimqa gulbe endi naŋgoq qarinyonum. O Qotei, ino kumbra di tulaŋ bole tintiŋ.

⁶ Jeu tamo naŋgi dena ino medabu o qaji tamo naŋgi ti ino segi tamo uŋgasari naŋgi ti moiyo-ŋjreqnab naŋgo leŋ aiyoqnej. Deqa ni na kamba leŋ anainjronum naŋgi uynub. Keretosim anainjronum.”

⁷ Onaqa atra bijal a endegsi marnaq e quem, “Od, Tamo Koba Qotei, siŋgila kalil inoq di unu. Ni na jeu tamo naŋgi di peginjreqnum di ni kumbra bole tintiŋ yeqnum.”

⁸ Onaqa laŋ aŋgro namba 4 a gilsiqqa aqa tabir seŋq di bilentonaqa Qotei na odonaqa seŋ tulaŋ kaŋkaŋosiqqa tamo naŋgo jejamu koitetnjrej.

⁹ Seŋ aqa ŋamyuwo di tulaŋ kaŋkaŋosiq tamo naŋgo jejamu koitetnjrej. Qotei na gulbe uge di

qarinıyej deqa nanıgi aqa ñam misilinyoqnsib aqa ñam soqtqa urateb. Osib nanıgi are bulyosai.

¹⁰ Onaqa lan anıgro namba 5 a gilsıqa aqa tabir osıqa wagme juwan aqa awo jaramq di bilentej. Bilentonaqa tamo unıgasari wagme juwan na taqat-njresoqnej qaji nanıgi ambrukobainjrnaq soqneb. Sosib jaqatinı tulanı koba osib qala bisiriqtoqneb.

¹¹ Nanıgo jaqatinı qa ti yu uge uge nanıgo jıjamuq di bumbranıyelenıeb qaji deqa ti nanıgi tulanı minjinı oqetnjrnaqa Qotei lan qureq di unu qaji a misilinyoqneb. Nanıgo kumbra uge uge yoqneb qaji di nanıgi uratosai. Nanıgi are bulyosai dego.

¹² Onaqa lan anıgro namba 6 a gilsıqa aqa tabir Yufretis ya kobaq di bilentej. Bilentonaqa ya jıjosıq mandor kokba nanıgi senı oqo sawaq dena bıqajqa gam waqej.

¹³ Onaqa e mondor uge qalub unıjrem. Mondor uge qalub di balum du du bul. Nanıgi amal aqa medabuq na ti wagme juwan aqa medabuq na ti gısanı anıam maro qaji wagme juwan aqa medabuq na ti brantelenıeb.

¹⁴ Mondor uge qalub dena manıwa gargekoba yoqnsıbqa mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanıgoq gıloqnsıb minıjreqnub, “Nıngi na nunıgo qaja tamo kalil koroinırsıb minıjribqa Qotei a tamo unıgasari nanıgi pegınjrqa batıamqa nanıgi qotelenıqab.” Qotqajqa bati di Qotei sıngıla ti unu qaji aqa bati koba.

¹⁵ Onaqa Yesus a marej, “Nıngi quıy. E bıjinı tamo bul nunıgoq bıoqujatqai. Deqa tamo bei a nıam sosım aqa gara tıgsım sqas di a areboleboleıyqas.

A yosi laqasai. Tamo unqasari nanqi aqa jemai unqasai.”

¹⁶ Ariya mondor uge qalub dena mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanqi joqsibqa Armagedon sawaq di koroinjreb. Nam Armagedon di Hibru anjam. Aqa damu, Megido mana.

¹⁷ Onaqa lan angro namba 7 a gilsiqqa aqa tabir jagwaq di bilentej. Bilentonaaqa atra tal miligiq di tamo bei a anjam marnaqa e aqa kakro quem. Tamo di a Qotei aqa awo jaram jojomq di tigelesoqnej. A tulan lelenosiqqa marej, “Gulbe kalil koboönub.”

¹⁸ Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti branteb. Mimin dego brantej. Mimin di tulan kobaquja. Mimin deqaji nami brantosaiognej. Qotei na Adam gereiyej bati deqa mimin deqaji brantosai dena bosiq agi bini unum.

¹⁹ Mimin dena Babilon qure koba tulan niñaqyosiqqa potoqalubtej. Qure kalil dego padaleleneb. Babilon aqa kumbra tulan ugedamu. Aqa kumbra deqa Qotei a are qalsiqqa wain singila koba gambanq di qamsiq Babilon anaiyonaq uysiq nanariej. Wain dena Qotei aqa minjin koba sigitejunu.

²⁰ Onaqa nui kalil nanqo so sawa uratosib jaraiyeneb. Mana kalil dego jaraiyosib koboeb.

²¹ Bati deqa ais onqol kokba awa bul aiyelenej. Ais onqol di tulan kokba. Ais onqol segi segi nanqo gulbe 50 kilogram. Ais di lan goge na tamo nanqo jejamuq aisiqa nanqi tulan ugeugeinjrej. Qotei na ais di qarinyej deqa tamo nanqi Qotei misilinjoqne.

17

Qotei na sambala uña kobaquja awai ugedamu yqas

¹ Onaqa lan angro 7 tabir 7 ojesoqneb deqaji bei na bosiq merbej, “Ni endeq au. Bamqa Qotei na sambala uña kobaquja a pegiyosim awai ugedamu yim ni osormit unqam. Sambala uña di ya kokbaq di awejunu.

² Mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nanqi a ombla na sambalaoqnsib laqneb. Tamo kalil mandamq di unub qaji nanqi dego a ti sambalaoqnsib laqneb. Deqa nanqi wain bul uyoqnsib nanarioqneb.”

³ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa lan angro dena e osiq wadau sawaq osi gilej. Osi gilnaqa e ñam atsim uña bei sonaq unem. Uña di a wagne juwan bei lent aqa quraq di awesoqnej. Wagne juwan aqa jejamuq di ñam gargekoba nenqrenyonab soqneb. Ñam di Qotei misilinyo qaji ñam. Wagne juwan di aqa gate 7 soqneb. Aqa qala 10 dego soqneb.

⁴ Uña di gara lent utru aiyela dena kabuosiq soqnej. Gol ti meniñ naimyo ti kolilei boledamu na ti walaosiq awesoqnej. Aqa banq di gamban gol na gereiyo qaji ojesoqnej. Aqa kumbra uge uge na ti aqa sambala kumbra jigat dena ti gamban miligiq di maqelenesoqnej. Aqa kumbra di Qotei aqa ñamgalaq di tulan ugedamu.

⁵ Uña aqa lanjaq di aqa ñam nenqrenyonab soqnej. Ñam di sasir anjam. Aqa ñam bole agiende, “Babilon qure kobaquja. A sambala uña kalil

nanngo ai. Mandam qa kumbra uge uge kalil nanngo ai agi a segi.” Aqa ñam bole agide.

⁶ Uña dena Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi ugeugeinjroqnsiqa ñumeleneqnaq moreñoqneb. Tamo ungasari nanngi di Yesus qa nanngo areqalo siñgilatosib aqa ñam mare mare laqneb qaji. Uña dena nanngi ñumeqnaq nanngo leñ aiyeqnaqa a leñ di wain bul uyoqnsiq nanarioqnej. Yeqnaqa e di unsimqa tulañ prugugetosim are koba qaloqnem.

⁷ Onaqa lañ angro dena e merbej, “Ni kiyaaqa are koba qaleqnum? Uña de wo wagme juwañ lent wo nanngo kumbra di sasir anjam. Wagme juwañ di agi gate 7 ti qala 10 ti unu. A na uña di qolaiyejunu. Nanngo aiyel sasir anjam di aqa utru uliejunu. Di e na babbatqa ni que.

⁸ Wagme juwañ ni unonum qaji di a nami soqnej. A bini sosai. Bunuqna a olo sub guma kobaq dena brantosim torei padalqas. Amqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanngi na wagme juwañ di unsibqa tulañ prugugetqab. Wagme juwañ di a nami soqnej. A bini sosai. A olo bunuqna brantqas. Tamo ungasari nanngi di Qotei a nami mandam atosaisosiqa nanngi ñambile gaigai sqajqa saidosiq ñambile qa buk miligiq di nanngo ñam nenngrenyqa uratej.

⁹ “Tamo a areqalo bole ti sqas di a anjam endi geregere poiyem. Wagme juwañ aqa gate 7 nanngi dena mana 7 sigitnjrejunub. Uña di a mana 7 goge quraq di awejunu.

¹⁰ Gate 7 nanngi dena mandor kokba 7 sigitnjrejunub. Mandor 5 nanngi nami padaleb. Qujai unu. Qujai a mandor brantosaiunu. A mandor brantqajqa tariñeqnu. A bunuqna mandor brantosim

sokiñalayosim padalqas.

¹¹ Wagme juwan a dego mandor koba bei. A mandor kokba 7 nanjo ambleq di unu. A mandor koba namba 8. A dego torei padalqas. A nami soqnej bini sosai.

¹² “Ariya qala 10 ni unjronum qaji di nanjo utru e na ubtit ni quqwam. Nanji na mandor kokba 10 sigitnjrejjunub. Nanji dego mandor brantosaibunub. Nanji bunuqna wagme juwan aqa ñam osib a ombla mandor kokba sqab. Sokiñalayosib olo padalqab.

¹³ Nanji mandor kokba sosibqa areqalo qujaitosib nanjo segi singila ti ñam ti kalil wagme juwan di yqab.

¹⁴ Osib Kaja Du qa njirinjosib qoto itqab. Amqa Kaja Du a qoto singilaosimqa nanji bunjnrqas. Kaja Du a tamo kokba kalil nanjo Tamo Koba. A mandor kokba kalil nanjo Mandor Koba. Tamo ungasari a ombla unub qaji nanji a ti qoto singilaqab. Nanji di Kaja Du na metnjrsiq aqa segi tamo ungasari sqajqa giltjrej qaji. Deqa nanji aqa anjam bole dauryeqnub.”

¹⁵ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Ya kokba sambala unja a di awesonaq ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwam. Ya kokba dena tamo ungasari tulan gargekoba nanji sigitnjrejjunub. Nanji di lej segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi nanji.

¹⁶ Qala 10 ni unjronum qaji nanji ti wagme juwan a ti nanji na sambala unja di jeutosib a tulan ugeugeiyosib gara bumbranjetosib aqa damu uyekritosib tanu njamyuwo na koitqab.

¹⁷ Qotei a segi na mandor kokba 10 nan̄go are tigeltetnjrej deqa nan̄gi aqa areqalo dauryosib un̄a di degsib ugeugeiyqab. Deqa bati brantimqa nan̄gi areqalo qujaitosib nan̄go segi singila ti ñam ti kalil wagme juwan̄ di yibqa Qotei aqa anjam kalil nami marej qaji di aqa damu brantqas.

¹⁸ Un̄a ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwam. Un̄a di a qure kobaquja. A mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nan̄go mandor koba sosiqa nan̄gi taqatnjreqnu.”

18

Babilon qure kobaquja a tulan̄ padalougetej

¹ Onaqa lan̄ an̄gro bei a lan̄ qure uratosiq mandamq aiyeqnaq e unem. Lan̄ an̄gro di tulan̄ singila koba. Aqa qasan̄ na walaej dena mandam kalil suwan̄ekritej.

² A tulan̄ lelen̄osiqa endegsi marej, “Babilon qure kobaquja a padalougetqo! Od, a padalougetqo! Babilon qure di mondor uge uge kalil nan̄go so sawa. Mondor uge nan̄gi ti qebari jigat nan̄gi ti qebari uge kalil dego qure dia unub.

³ Tamo un̄gasari sawa sawa kalilq di unub qaji nan̄gi Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Deqa nan̄gi wain singila koba bul uyoqnsib nanarioqneb. Mandor kokba mandamq di unub qaji nan̄gi dego Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Silali qa wauo tamo nan̄gi Babilon aqa kumbra uge uge dena silali koba oqneb. Babilon a kumbra tulan̄ ugedamu yoqnej. Aqa kumbra deqa a jemaiyosaiognej.”

⁴ Onaqa lanʒ goge dia tamo bei a leleḡonaqa e aqa kakro quem. A endegsi marej, “O ijo tamo unʒasari, ningi Babilon qure di uratosib ijoq boiy. Une kalil a yeqnu qaji di ningi yo uge. Aqa une deqa a gulbe tulaḡ ugedamu oqas. Ningi a beteryosib gulbe di o uge.

⁵ Babilon aqa une kalil di tumbolosiq oqsiiq lanʒ qure ojjoqa e unonum. Aqa kumbra uge deqa Qotei a are walyosaieqnu.

⁶ Ningi aqa kumbra uge kalil deqa a kambatiy. A kumbra uge yoqnsiqa olo di bunjoqnsiqa kumbra tulaḡ ugedamu yeqnu. Ningi aqa kumbra uge deqa keretosib a kambatiy. A wain siḡgila koba gambaḡ di qamsiiq bulyeqnu. Deqa ningi olo wain tulaḡ siḡgila koba bulyosib a kamba anaiiyi.

⁷ A na aqa segi ḡam soqtoqnsiqa sambalaoqnsiqa kumbra uge uge yeqnu. Ningi aqa kumbra deqa keretosib a jaqatiḡ koba yibqa a akamugetqas. A segi qa mareqnu, ‘E mandor koba unum. E ijo segi awo jaram kobaqujaq di awejunum. E unʒa qobul sai. Gulbe bei ijoq bqa keresai. Deqa e akamqasai.’

⁸ A degsi mareqnu deqa bati qujai qa gulbe tulaḡ uge uge aqaq aiyelenosim a makobaiyim akamugetqas. Osim a mamyimqa aqa jejamu ḡamyuwo na yugwas. Qotei Koba siḡgila ti unu qaji a degsim Babilon aqa kumbra uge qa pegiyosim tulaḡ padaltougetqas.

⁹ “Mandor kokba mandamq di unub qaji nanʒi Babilon ombla na sambalaoqnsib kumbra tulaḡ ugedamu yoqneb. Deqa Babilon a ḡamyuwo na yuim qurem oqoqnimqa mandor kokba nanʒi

qurem di unsibqa akamaniyosib tulaŋ are gulbeinjrqas.

¹⁰ Naŋgi Babilon aqa jaqatiŋ koba di unsibqa tulaŋ ulaugetqab. Osib isaq di tigelesosib maroqnqab, ‘O Babilon, ni qure kobaquja! Ni nami qure siŋgila koba soqnem! Ariya bini ni tulaŋ padalougetonum! Bati qujai qa ino kumbra uge aqa awai agi ni itonum!’

¹¹ “Silali qa wauo tamo sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgi Babilon aqa jaqatiŋ di unsibqa akamaniyoqnsibqa are tulaŋ gulbeinjroqnqas. Di kiyaga? Tamo qudei naŋgi olo naŋgo iŋgi iŋgi awaiyoqnqasai.

¹² Naŋgo iŋgi iŋgi agi gol, silva, meniŋ boledamu, kolilei tulaŋ boledamu, gara qat naimyo, gara lent utru segi segi, gara yauno pirqaqo. Naŋgo ñoro qudei agi ŋamtaŋ quleqt bole bole, iŋgi iŋgi elefan aqa qalagei na gereiyo qaji, iŋgi iŋgi ŋamtaŋ boledamu na gereiyo qaji, iŋgi iŋgi bras na gereiyo qaji, iŋgi iŋgi ain na gereiyo qaji, iŋgi iŋgi meniŋ naimyo na gereiyo qaji.

¹³ Naŋgo iŋgi iŋgi qudei agi meiwo, lei uyo qaji, sum koitib quleq oqwajqa, namur quleqt, goren quleqt, wain, goren goiyo qaji, bem sum. Naŋgo ñoro qudei agi makau, kaja, hos roŋgom ti, kaŋgal tamo naŋgo jejamu ti naŋgo qunun ti. Iŋgi iŋgi kalil deqaji tamo qudei naŋgi olo bunu awaiyoqnqasai.

¹⁴ Deqa silali qa wauo tamo naŋgi na Babilon endegsib minjoqnqab, ‘Iŋgi iŋgi kalil ni tulaŋ arearetmoqnej qaji agi ni uratmosib koboönub. Ñoro bole bole kalil ni silali kobaquja na awaiyem qaji de ti ino wala bole bole ti agi koboönub. Deqa

inggi inggi kalil deqaji ni olo bunu unqasai bole sai.’

¹⁵ “Silali qa wauo tamo nanği na inggi inggi deqaji gargekoba qarınıyeq nabqa Babilon na awaiyoqn-sıqa silali tulaŋ koba enjroqnej. A kumbra di yoqnej deqa bunuqna a jaqatin kobaiyqas. Yimqa silali qa wauo tamo nanği di unsibqa ulaugetosib isaq di tigelesosibqa akamaniyoqnsib are tulaŋ gulbeinjroqnas.

¹⁶ Osib endegsib Babilon minjoqnaqab, ‘O qure koba Babilon, ni tulaŋ padalougetonum! Nami ni gara qat tulaŋ naimyo na kabuoqnsimqa gara lent utru segi segi jugoqnsimqa ino jejamu gol na ti meniŋ boledamu na ti kolilei boledamu na ti walatoqnsim soqnem.

¹⁷ Deqa bati qujai qa ino silali ti ino wala ti kalil agi saiekritonub.’ Silali qa wauo tamo nanği degsib Babilon minjoqnaqab.

“Qobuŋ ojo tamo nanği ti tamo qobuŋ na laqnuŋ qaji nanği ti tamo qobuŋq di waueqnub qaji nanği ti tamo yuwalq dena silali eqnub qaji nanği ti kalil Babilon qure koqyosibqa isaq di tigelesqab.

¹⁸ Tigelesosib ŋamyuwo na a yuim qurem oqo-qnimqa di unsibqa tulaŋ leleŋoqnsib maroqnaqab, ‘Qure endi tulaŋ kobaquja. Qure bei qure ende ti keresai.’

¹⁹ Nanği degsib maroqnsibqa wi sum oqnsib nanço gateq di atoqnsibqa akamaniyoqnsibqa are tulaŋ gulbeinjroqnas. Osib tulaŋ leleŋoqnsib endegsib Babilon minjoqnaqab, ‘O qure koba Babilon, ni padalougetonum! Qobuŋ taqato tamo yuwalq di laqnuŋ qaji nanği inoq dena silali tulaŋ koba oqneb. Deqa nanği ino jaqatin di unsibqa are

tulaŋ gulbeinjroqnaŋas. O aiyu! Bati qujai qa ni torei padalougetonum!

²⁰ “O laŋ qure ti Qotei aqa segi tamo ungasari niŋgi ti tamo kalil Yesus na aqa anjam mare mare laqajqa qarinqej qaji niŋgi ti Qotei aqa medabu o tamo niŋgi ti Babilon qure padalougetqo di unsib areboleboleinqeme. Babilon aqa kumbra uge kalil Qotei na unekritosiqa deqa keretosiq awai uge yqo. Babilon na niŋgi ugeugeinqoqnej deqa Qotei na kamba a ugeugeiyqo.”

²¹ Ariya anjam di koboonaqa laŋ angro siŋgila koba bei a bosiqqa bem sum kuroyo qaji meniŋ kobaquja osiq soqtosiqa yuwalq di waiyej. Osiqa marej, “Qotei na degsim Babilon qure koba siŋgila na waiyim tamo qudei na olo bunu a unqasai.

²² O Babilon qure, bunuqna tamo naŋgi inoq di gombiŋ ti yumba ti gul ti naŋgo anjam ato olo quoqnaŋasai. Ingi ingi gereiyo tamo naŋgi dego olo bunu inoq di sqasai. Bem sum kuroyibqa inoq di olo anjam atim quqwasai.

²³ Waŋal inoq di olo puloŋqasai. Inoq di tamo uŋa wo olo baŋ ojqasai. Deqa naŋgo aiyel anjam inoq di bunu quqwasai. Nami ino silali qa wauo tamo naŋgi tamo kokba soqneb. Ariya bini naŋgi koboona. O Babilon, ni ino gumanin kumbra na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji naŋgi gisaŋnjroqnem.

²⁴ “Babilon qure a na Qotei aqa medabu o qaji tamo naŋgi ti Qotei aqa segi tamo ungasari naŋgi ti ñumeqnaq moreŋoqneb. Aqa une di aqa jejamuq di sonaqa Qotei a unqo. Tamo ungasari kalil jeu tamo naŋgi na ñumoqneb qaji naŋgo leŋ aiyeqnaq Qotei a unsiqa une di Babilon aqa jejamuq di atqo.”

19

Tamo ungasari nan̄gi Qotei aqa ñam soqtoqneb

¹ Onaqa lan̄ goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nan̄gi murqumyeq nabqa e nan̄go kakro quem. Nan̄gi murqumyoqnsib endegsib maroqneb, “Iga gago Qotei aqa ñam soqtoqnqom! A ñam koba ti singila koba ti unu. Iga padalqa laqnamqa a na iga elenjej.

² A kumbra bole tintin̄ na tamo ungasari nan̄gi peginjreqnu. Agi a na sambala un̄a kobaquja pegiyqo. Un̄a dena aqa sambala kumbra na tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nan̄gi ugeugein̄jroqnej. Osiqa Qotei aqa wau tamo nan̄gi dego ñumeqnaq moreñoqneb. Aqa une deqa Qotei na a awai uge yqo.”

³ Ariya nan̄gi olo lelen̄oqnsib endegsib maroqneb, “Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom! N̄amyuwo na Babilon qure yuim aqa qurem bati gaigai oqoqnqas!” Nan̄gi degsib maroqneb.

⁴ Onaqa tamo gate 24 nan̄gi ti wagme qolqe ñambile so qaji nan̄gi ti singa pulutosibqa Qotei awo jaramq di awejunu qaji a qa louoqnsib maroqneb, “Bole. Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom!”

⁵ Onaqa awo jaram jojomq di tamo bei a tigelosiq anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A lelen̄osiq endegsi marej, “Qotei aqa wau tamo nin̄gi ti tamo ungasari Qotei qa ulaeqnub qaji nin̄gi ti tamo lan̄aj ti tamo ñam ti kalil nin̄gi Qotei aqa ñam soqtoqniy!”

Kaja Du aqa un̄a ban̄ ojqa batiqo

⁶ Onaqa lan̄ goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nan̄gi murqumyoqnsib anjam

mareq nabqa e nanjo kakro quem. Nanjo kakro di ya kobaquja meli dosiq anjam atobulej. Nanjo kakro di kola aisiq anjam atobulej. Nanji tulan lelenoqnsibqa endegsib maroqneb, “Iga gago Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom! Singila kalil aqaq di unu. Deqa bini a Mandor Koba sosiq inji inji kalil taqateqnu!

⁷ Bini iga Qotei qa tulan areboleboleigoqnmqa aqa ñam soqtoqnqom. Di kiyaaqa? Kaja Du na aqa uña ban ojqa bati brantqoqa aqa uña a walaosiqa aqa jejamu gereiyqo.

⁸ Qotei na a gara qat tulan naimyo jigetqo. Gara di tulan milalosiq suwanejunu.” Gara qat naimyo dena kumbra bole tintinj kalil sigitejunu. Kumbra bole di Qotei aqa segi tamo ungasari nanji dauryeqnub.

⁹ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Ni anjam endegsim nengrenye, ‘Kaja Du aqa uña ban ojqa batiqo deqa aqa Abu Qotei na inji koba goiqo. Goisiq aqa segi tamo ungasari nanji metnjrqoqa inji uyqa bonub. Bonub qaji nanji tulan areboleboleinjrqas.’” Osiqa merbej, “Anjam endi Qotei aqa anjam bole.”

¹⁰ Lan angro na e degsi merbonaqa e aqa areq di singa pulutosim a binjiyqa laqnamqa a na olo merbej, “Ni e binibaim! E ni bul. E ni ti tamo kalil Yesus aqa anjam qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nanji ti koba na wau qujai. Iga kalil was. Deqa ni Qotei segi binjiyoqnime. Iga qalie, Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo are tigeltetnjreqnaqa nanji aqa anjam palonteqnub.”

Jon a tamo hos quraq di awesonaq unej

¹¹ Onaqa e olo nam atsimqa lan waqonaqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa nam agiende, “Qotei aqa wau geregere taqateqnu qaji tamo.” Aqa nam bei, “Kumbra bole yeqnu qaji tamo.” A kumbra bole tinjin na tamo ungasari nanqi peginjroqnsiqa nanqi qoto itnjreqnu.

¹² Aqa namdamu nam pulon bul puloneqnu. Aqa gateq di gate tatal gargekoba atejunu. Gate tatal di mandor kokba nanqi na ateqnub deqaji bul. Aqa jejamuq di nam bei nenjrenyeb unu. Nam di a segi qalie. Tamo bei a nam di qaliesai.

¹³ A gara olekoba osiqa lenq di tuqtosiq dena kabuejunu. Aqa nam endegsib mareqnu, “Qotei aqa Anjam.”

¹⁴ Qaja tamo tulan gargekoba lan qureq dena hos segi segi osibqa hos quraq di awoelenosib tamo di dauryosib gileqnab e unjrem. Hos nanqi di qat kalil. Qaja tamo nanqi di gara qat tulan naimyo milalo jigejunub.

¹⁵ Tamo di aqa medabuq na serie olekoba tulan qala uge branteqnu. A serie di osimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi numelenqas. A bu toqon ain na gereiyo qaji di dego ojsimqa dena tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi singila na taqatnjroqngas. Osimqa wain gei parato qaji kulumq di aqa singa waiyosim wain gei paraparainjrqsas. Kulum dena Qotei singila koba ti unu qaji aqa minjin sigitejunu.

¹⁶ Tamo di aqa gara olekobaqsi aqa qaloqsi nam endegsib nenjrenyeb unu, “Mandor kokba kalil nanjo Mandor Koba. Tamo kokba kalil nanjo

Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa laŋ angro bei seŋq di tigelesonaq e unem. A tulaŋ leleŋosiqa qebari kalil laŋ sorgomq di pururueqnuŋ qaji naŋgi endegsi minjrej, “Niŋgi bosib koroabqa Qotei na iŋgi koba atsim metŋim niŋgi uyiy.

¹⁸ Mandor kokba ti qaja tamo naŋgo gate kokba ti tamo siŋgila ti hos naŋgi ti tamo hos quraq di awejunub qaji naŋgi ti naŋgo qusa niŋgi bosib uyiy. Kaŋgal tamo ti tamo naŋgo segi wau ojo qaji naŋgi ti tamo laŋaj ti tamo ñam ti kalil naŋgo qusa niŋgi bosib uyiy.”

¹⁹ Onaqa e olo ŋam atsimqa mandam qaji mandor kokba kalil naŋgi ti naŋgo qaja tamo naŋgi ti wagme juwaŋ a ti bosib koroesonab unjrem. Naŋgi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa qaja tamo naŋgi ti qoto itnjrqa marsib koroesoqneb.

²⁰ Ariya tamo dena wagme juwaŋ wo gisaŋ anjam maro qaji wagme juwaŋ wo naŋgi aiyel ojej. A na naŋgi aiyel ŋambile sonab ojsiqa wainjrnaq ŋamyuwoq aiyeb. Ŋamyuwoq di meniŋ kalil yusiq ñaŋgaeqnu. Wagme juwaŋ aqa ulatamuq di gisaŋ anjam maro qaji wagme na maŋwa tulaŋ kokba yoqnej. Aqa kumbra dena a na tamo uŋgasari naŋgi gisa gisaŋjroqnej. Tamo uŋgasari naŋgi di wagme juwaŋ aqa toqor osib aqa sulum biŋiyoqneb.

²¹ Onaqa tamo hos quraq di awesoqnej qaji a na wagme juwaŋ aqa qaja tamo kalil naŋgi ñumeqnaq moreŋoqneb. Serie olekoba aqa medabuq na bran-tej qaji dena naŋgi ñumoqnej. Onaqa qebari kalil

nanği bosib qaja tamo nanžo qusa uynab mene diqnjrej.

20

Satan a wausau 1,000 sub guma kobaq di sqas

¹ Onaqa lan angro bei lan goge na mandamq aiyeqnaq e unem. Qotei na a singila yonaqa a sub guma koba taqatqajqa marsiq sil raunğa osiq mandamq aiyej.

² Aisiq amal kobaquja ojsiq sil dena tontej. Amal di wausau 1,000 tontim sqas. A nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, “Tamo Uņgasari Kalil Nanžo Ñam Ugetetnjro Qaji.”

³ Lan angro dena Satan ojsiq tontosiq a sub guma kobaq di waiyej. Waiyosiq a sub me kabutosiq a qandimtej. A dia wausau 1,000 sqas. Deqa a na sawa bei bei qaji nanği olo gisa gisaņnjrqasai. A subq di tariņosim soqnimqa wausau 1,000 di koboamqa a olo uratib oqedosim sokiñalayqas.

⁴ Onaqa e awo jaram kokba qudei unjrem. Awo jaram kokbaq di tamo qudei nanği awoelenesoqneb. Tamo nanği di Qotei na wau enjrnaqa nanği awo jaram kokbaq di awoosib tamo uņgasari nanği peginjroqneb. Onaqa e tamo uņgasari tulaņ gargekoba nami moreņeb qaji nanžo qunuņ unjrem. Tamo uņgasari nanği di nami Yesus aqa ñam maroqnsibqa Qotei aqa anjam singila na ojesoqneb deqa jeu tamo nanği na nanžo kakro giņgeņnjrnab nanği moreņeb. Tamo uņgasari nanği di wagme juwaņ aqa sulum wo biņinjrosai oqneb. Nanžo lanjaqsi baņqsi wagme

juwan aqa toqor osai. Deqa nanği olo nambile osib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

⁵ Di subq na tigelo namo qaji. Tamo unğasari Yesus qa nanğo areqalo singilatosai qaji nanği bati deqa nambile oqasai. Nanği mati tariñosib so-qnibqa wausau 1,000 di koboamqa nanği subq na tigelqab.

⁶ Tamo unğasari namoosib subq na tigelqab qaji nanği di Qotei aqa segi tamo unğasari bole. Deqa nanği tulan areboleboleinjrğas. Nanği moiyo bunu qaji turğasai. Moiyo dena nanği taqatnjrqa keresai dego. Nanği Qotei aqa Kristus wo nanğo atra tamo sosib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

Satan a bati gaigai namyuwo kobaq di jaqatiñ oqnsim sqas

⁷ Wausau 1,000 di koboamqa sub guma koba aqa me olo waqtibqa Satan a subq dena oqedqas.

⁸ Oqedosim sawa sawa kalilq giloqnsimqa tamo unğasari nanği gisa gisanjnroqnqas. Tamo unğasari nanği di Gok sawa ti Magok sawa ti dena belenqab. Satan na nanği koroinjrimqa qoto qa gilqab. Nanğo qaja tamo nanği tulan gargekoba. Nanği ulul bul sisiyqa keresai.

⁹ Nanği sawa sawa kalilq dena bosib Qotei aqa qure koba a na tulan qalaqalaiyeqnu qaji di agutesqab. Osib Qotei aqa segi tamo unğasari nanğo so sawa dego agutesqab. Yim bati deqa lan goge na namyuwo aisim qaja tamo nanği di koitnjrğas.

¹⁰ Satan a nanği gisa gisanjnroqnej aqa une deqa Qotei na a waiyim namyuwoq aiqas. Namyuwoq di

menin kalil yusiq ñaŋgaeqnu. Wagme juwan wo gisan anjam maro qaji wagme juwan wo nanŋi aiyel nami ñamyuwoq di breinjreb unub. Deqa Satan a dego Qotei na waiyim ñamyuwoq aisim nanŋi aiyel koba na bati gaigai qolo ti qanam ti ñamyuwoq di jaqatin oqnsib sqab.

Qotei a awo jaram kobaqujaq di awesoqnej

¹¹ Onaqa e awo jaram kobaquja bei tulaŋ qat unem. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ulatamuq dena mandam ti laŋ ti jaraiyosib loumeb.

¹² E ñam atsimqa tamo unŋasari nami moreñeb qaji nanŋi awo jaram namoq di tigelesonab unjrem. Tamo ñam ti tamo laŋaj ti kalil e unjrem. Unjreqnam laŋ anŋro qudei nanŋi na buk qudei osi bosib waqteleneb. Buk miligiq di kumbra kalil tamo unŋasari nanŋi nami yoqneb qaji di Qotei na nengrenyonaq soqnej. Buk bei dego laŋ anŋro nanŋi osi bosib waqteb. Buk di ñambile gaigai sqajqa buk. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a buk miligiq di anjam sisiyosiq anjam dena tamo unŋasari moreño qaji nanŋi peginjrej.

¹³ Tamo unŋasari kalil nami yuwalq di moreñeb qaji nanŋi yuwal na uratnjrnaq tigeleb. Moiyo Qure na dego tamo unŋasari nami moreñeb qaji nanŋi uratnjrnaq tigeleb. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a na tamo unŋasari nanŋo segi segi kumbra kalil dena nanŋi peginjrej.

¹⁴ Osiqa Moiyo Qure osiq ñamyuwo kobaq di waiyej. Ñamyuwo koba di moiyo bunu qaji.

¹⁵ Tamo unğasari kalil nanğo ñam ñambile qa buk miligiq di sosai qaji nanği di Qotei na breinjrnaq ñamyuwo kobaq aiyelenëb.

21

Lan bunuj ti mandam bunuj ti brantqab

¹ Onaqa e lan bunuj ti mandam bunuj ti unjrem. Lan namij ti mandam namij ti koboeb. Yuwal dego koboej.

² Onaqa e Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj di dego unem. Qure di Qotei aqaq di sosiqa lan goge dena mandamq aiyeqnaq e unem. Qure di aqa wala tulan boledamu. Unja a tamo ban ojqa osim walaqas dego kere.

³ Onaqa awo jaram namoq di tamo bei a tigelosiq anjam marnaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenosiqa marej, “Ningi quiy. Bini Qotei aqa tal aisiq tamo unğasari nanğoq di unu. Deqa Qotei a nanğo ambleq di sqas. Nanği aqa segi tamo unğasari sqab. Od, Qotei a nanği koba na sqab. A nanğo Qotei sqas.

⁴ A nanğo ñam ya kalil nuntetnrqas. Deqa nanği olo akamqasai. Nanği olo morenqasai. Nanği olo are gulbeinjrqasai. Nanği olo jaqatin oqasai. Kumbra namij kalil di koboqas.”

⁵ Onaqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a marej, “Ningi quiy. E inği inği kalil bunuj atonum.” Osiqa merbej, “Ni ijo anjam kalil endi nengrenye. Anjam endi bole. Tamo nanği qusib marqab, ‘Bole.’ ”

⁶ Osiqa olo merbej, “Bati kereqo. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E inği inği kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo

koboteqnum. Tamo a ya qaryimqa e na nambile qa ya jumbumq dena tigsiy anaiyit uyqas. Ya di awai saiqoji. E na laña anaiyqai.

⁷ Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na inği inği kalil di laña yqai. E aqa Qotei soqnit a ijo anğro sqas.

⁸ “Ariya tamo ulakobaeqnub qaji nanği ti tamo Yesus qa nanço areqalo singilatosaieqnub qaji nanği ti namyuwo kobaq aiqab. Tamo kumbra uge uge yo qaji, leñ ojo qaji, sambala kumbra yo qaji, gumaniño qaji, quñam qalo qaji, gisañ qotei biñinro qaji, gisañ anjam maro qaji nanği di namyuwo kobaq aiyelenqab. Namyuwoq di meniñ yusiq ñanğaeqnu. Namyuwo di moiyo bunu qaji.”

Jon a Jerusalem bunuj unej

⁹ Onaqa lañ anğro 7 tabir 7 ojesoqneb nanği deqaji bei bosiq a ijo areq di tigelej. Tabir 7 miligiq di nami gulbe uge uge 7 jigsib bilentonab mandamq aisiq tamo unğasari nanği tulañ ugeugeinjrasiq Qotei aqa minjiñ kobotej. Lañ anğro dena merbej, “Ni endeq au. Bamqa Kaja Du aqa uña bunuj walaqo qaji di osormit unqam.”

¹⁰ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa lañ anğro dena e osiqa mana tulañ goge kobaq oqej. Qosiq dia Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj osorbej. Qure di Qotei aqaq di sosiq lañ goge dena mandamq aiyeqnaq e unem.

¹¹ Qure di Qotei aqa rian na tulañ suwan-tej. Qotei aqa rian di tulañ bolequja. A meniñ boledamu bul. A tulañ suwanosiq meniñ jaspale bulej. Osiqa tulañ jeqilosiq qunun bulej.

¹² Qure di nanği na dadanyeb. Dadan di tulan goge koba. Dadan di aqa siranme 12 soqneb. Siranme jojomq di lan angro 12 nanği tigelesoqneb. Siranmeq di Israel tamo unğasari nanğo moma utru 12 nanğo ñam nenğrenyonab soqneb.

¹³ Dadan guta qa di siranme qalub soqneb. Dadan taun qa di siranme qalub soqneb. Dadan beben qa di siranme qalub soqneb. Dadan guma qa di siranme qalub soqneb.

¹⁴ Meniñ kokba 12 na dadan aqa utru singilateb. Meniñ quraq di tamo 12 Kaja Du na qarınjnraq aqa anjam mare mare laqneb qaji nanğo ñam atnab soqneb.

¹⁵ Lan angro e anjam merbej qaji a toqon bei gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Ojsiqa qure ti qure aqa dadan ti dadan aqa siranme ti nanğo ole keretej.

¹⁶ Qure aqa par ti ole ti kerekere. Lan angro dena toqon di osiqa qure keretej di aqa par ti ole ti goge ti 2,200 kilomita. Qure aqa par ti ole ti goge ti kerekere.

¹⁷ Lan angro na qure aqa dadan keretej di aqa goge 144 meta. Toqon lan angro na ojesoqnej qaji di mandam qaji toqon. Kereto dena a na dadan keretej.

¹⁸ Qure aqa dadan di Qotei na meniñ jaspera na gereiyej. Qure di gol na gereiyej. Qure di tulan rianşosiq qunun bulej.

¹⁹ Meniñ boledamu segi segi na dadan aqa utru walatej. Meniñ boledamu namba 1 aqa ñam jaspera. Meniñ namba 2 aqa ñam sapaia. A qenjent. Meniñ namba 3 aqa ñam aget. Meniñ namba 4 aqa ñam emeral. A ñam banğa gesgi bul.

²⁰ Meniñ namba 5 aqa ñam sadonikis. A lentosiq qatej dego. Meniñ namba 6 aqa ñam konilian. A lent. Meniñ namba 7 aqa ñam krisolait. A merient. Meniñ namba 8 aqa ñam beril. A ñam banga gesgi bul. Meniñ namba 9 aqa ñam topas. A merient. Meniñ namba 10 aqa ñam krisopres. Meniñ namba 11 aqa ñam haiasin. Meniñ namba 12 aqa ñam ametis. A lent.

²¹ Dadañ aqa siran 12 di meniñ qat kokba 12. Meniñ kokba di kolilei tanu bul. Siran segi segi di meniñ qat qujai. Qure aqa gam kalil gol na gereiyeb. Gam di tulan jeqilosiq qunuñ bulej.

²² Qure dia e atra tal bei unosai. Tamo Koba Qotei singila ti unu qaji aqa Kaja Du wo nangi segi aiyel qure di aqa atra tal.

²³ Qure di señ ti bai ti na suwantosai. Qotei aqa segi rian na qure di suwanteqnu. Kaja Du a segi qure di aqa puloñ.

²⁴ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi qure di aqa rian na walweloqnqab. Mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nangi na nanço ñoro bole bole oqnsib qure miligiq osi boqnqab.

²⁵ Dadañ aqa siranme kalil waqesqab. Olo kabuesqasai. Bati gaigai waqesqab. Qure dia qolooqnqasai. Gaigai suwaño sqas.

²⁶ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi na nanço wala ti nanço ñoro bole bole ti oqnsib qure koba di miligiq osi boqnqab.

²⁷ Ariya tamo kumbra uge uge yeqñub qaji nangi ti tamo gisan anjam mareqñub qaji nangi ti inçi inçi jiga ti kalil qure di miligiq gilqa keresai. Tamo ungasari nanço ñam ñambile qa buk miligiq di

Qotei na nenjrenjey qaji nanği segi qure di miligiq gilqa kere. Nambile qa buk di agi Kaja Du aqa segi buk.

22

Jon a nambile qa ya ti nam ti unej

¹ Onaqa lan angro dena e ya bei osorbej. Ya di nambile qa ya. Ya di tulan rianosiq qunun bulej. Ya di Qotei aqa Kaja Du wo nanžo awo jaramq dena bosiq qure aqa gam koba dauryosiq sumoqnej.

² Ya qalaq di nambile qa nam bei tigelesoqnej. Nam di bai segi segi gei utru yoqnqas. Bai bei gei utru bei yqas. Bai bei gei utru bei yqas. Degsim gilsim gei utru 12 yqas. Aqa banğa na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanžo ma kobotetnjroqnqas. ³ Ingi kalil Qotei a uge qa mareqnu qaji nanği qure dia sqasai.

Qure dia Qotei aqa Kaja Du wo nanžo awo jaram sqas. Qotei aqa wau tamo nanği a qa louoqnqab.

⁴ Osib aqa ulatamu unoqnqab. A na aqa segi ñam nanžo lanjaq di nenjrenjim sqas.

⁵ Qure dia ambruqasai. Deqa wanjal qatrentqasai. Sej suwanqasai. Tamo Koba Qotei a segi na tamo ungasari nanği suwantnjroqnm nanği bati gaigai mandor kokba sqab.

Yesus a boqujatqas

⁶ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Anjam endi bole kalil. Tamo nanği qusib marqab, ‘Bole.’ Tamo Koba Qotei na aqa lan angro qarinyqoqa bosiq aqa wau tamo nanği kumbra urur brantqas qaji di osornjrqo. Qotei na aqa medabu o qaji tamo nanžo

are tigeltetnjreqnaqa nanği aqa anjam palonteqnub.

⁷ Ningi quiy. Yesus a marqo, ‘E nunğoq boqujatqai.’”

Tamo unğasari nanği Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyonum qaji di dauryqab di nanği tulan areboleboleinjrğas.

⁸ E Jon. E anjam kalil endi quem. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di e unem. Unsimqa lan anğro kumbra di osorbej qaji aqa areq di singa pulutosim a binjiyqa laqnamqa a na merbej,

⁹ “Ni e binjibaim! E ni bul. E ni ti ino was agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanği ti koba na wau qujai. Tamo unğasari buk endia anjam dauryeqnub qaji nanği dego iga koba na wau qujai. Deqa ni Qotei segi binjiyoqnime.”

¹⁰ Osiqa merbej, “Qotei aqa anjam ni buk endia nengrenyonum qaji di tentaim. Kumbra kalil ni ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di brantqa bati jojomqo.

¹¹ Deqa unğum. Tamo unğasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanği olo kumbra uge uge yoqnebe. Tamo unğasari kumbra jigat yeqnub qaji nanği olo kumbra jigat yoqnebe. Tamo unğasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanği olo kumbra bole bole yoqnebe. Tamo unğasari Qotei aqa kumbra boleq di sosib dauryeqnub qaji nanği olo aqa kumbra boleq di sosib dauryoqnebe.”

¹² Yesus a mareqnu, “Ningi quiy. E urur boqujatqai. Bosiy tamo nanğo kumbra segi segi pegiyosiy awai enjrğai.

13 E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E segi namo qaji. E segi bunu qaji dego. E inği inği kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo koboteqnum.

14 “Tamo unğasari nanğo gara yansonab qatej qaji nanği tulañ areboleboleinjrim sqab. Nanği nğabile qa nğam gei osib uyqa kere. Nanği Qotei aqa qure koba dego miligiq gilqa kere. Deqa nanği areboleboleinjrim sqab.

15 Ariya tamo unğasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanği Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nanği oqeq di sqab. Tamo unğasari gumaninjo qaji, quñam qalo qaji, sambala kumbra yo qaji, leñ ojo qaji, gisañ qotei bininjro qaji, gisañ kumbra dauryqajqa tulañ arearetnjro qaji nanği Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nanği oqeq di sqab.

16 E Yesus. E na ijo lañ anğro qarinyonumqa ninği qure qureq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nunğoq aisiq anjam endi palontosiq merıgwo. E Mandor Koba Devit aqa leñ na nğababem qaji. E Devit aqa Anğro. Nebeqa burbas bunuj oqeqnu dego kere e degsim minjaleqnum.”

17 Qotei aqa Mondor wo Kaja Du aqa uña bunuj wo nanği aiyel na mareqnub, “Yesus, ni aue.” Tamo kalil ijo anjam endi queqnub qaji nanği marebe, “Yesus, ni aue.” Tamo bei a ya qaryimqa bosim nğabile qa ya osim uyem. Ya di awai saiqoji. Qotei na laña anaiyqas.

Jon a anjam bei siğila na marej

18 E Qotei aqa anjam buk endia nengrenyonum. Tamo kalil anjam endi queqnub qaji nanği e siğila na endeksi minjrçai. Tamo bei a anjam bei osim

Qotei aqa anjam ende ti turtqas di gulbe uge uge kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di Qotei na kamba tamo di yqas.

¹⁹ Tamo bei a Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyonum qaji mutu bei osim taqal waiyqas di Qotei na kamba tamo di taqal waiyimqa a nambile qa nam gei osim uyqasai. A Qotei aqa qure koba miligiq gilqasai dego.

²⁰ Tamo a kumbra endi kalil ubtosiq marqo qaji a olo marqo, “Bole, e boqujatqai.”

Anjam endi bole. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²¹ Tamo Koba Yesus a tamo unqasari kalil nanqi qa are boleyeme. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2014

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585